ДАЛА ЧОРЛАМОҚДА, ЕНГ ШИМАР ДЕҲҚОН!

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

16 ЙИЛ ЧИҚИШИ.

№ 58 (4049).

22 МАРТ ШАНБА 1969 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

УРУҒ ҚАДАНГ, КЎЧАТ ЭКИНГ

Қир ва адрлар, поёнсиз далалар кун сайин ўзгача ҳусн олмоқда. Кўм-кўк майсалар, қуёш тафтидан бўрта бошлаган куртаклар, тоғ ва сой бағрларида ўтлаб юрган қўй-қўзилар, табиатнинг бу гўзал фасли кишига чексиз завқ ва шавқ бахш этмоқда.

Деҳқон енг шимарди. Деҳқон далага чиқди. Деҳқон уруғ қадамоқда, кўчат экмоқда. Бундан бир неча кун олдин экилган мурғак ниҳоллар қуёш тафтидан қаддини ростлаб, ер билан иноқлашиб ривожига-ривож қўша бошлади. Энди улар баҳор шабадасида тебраниб, бўй чўзмоқда. Колхоз ва совхозлардан илк хабарлар келиб турибди. Калинин, Оржоникидзе, Бўстонлиқ ва бошқа районларнинг сабзавоткорлари ҳар бир кунни ғанимат билиб, тадбиркорлик билан иш тутмоқдалар. Ҳаво юришиб, ер селгиб қолиши билан, пайтни бой бермай турли кўчатлар экмоқдалар. Калинин районининг «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги», Карл Маркс номли, Оржоникидзе номли, «Ленин йўли», Собир Раҳимов номли ва бошқа колхоз ҳамда совхозларида эртаги картошка экилмоқда. Бу район миришкорлари экин экиладиган ерларга пленкалар ёпиб, тупроқни тезроқ етилтириш чорасини кўрмоқдалар.

Пахтакорлар бу йилги қиш қийинчиликлари ва об-ҳаво шароитларини ҳисобга олиб, экиш ишларини шайланган ҳолда бошлаб юбориш учун барча чора ва тадбирларни кўриб қўйдилар. Экиш агрегатлари ва машиналар ремонтдан чиқарилди. Шу кунларда далага маҳаллий ўғит чиқарилмоқда. Ариқ-зовурлар тозаланиб, қишлоқ хўжалиги зараркунандаларига қарши кураш, ерларни ёввойи ўтлардан тозалаш, уруғ тайёрлаш ишларини кучайтириб юбордилар.

1969 йилги вазифалар улкан, шарафли ва масъулиятлидир. Яқинда матбуотда область қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларининг бу йилги социалистик мажбуриятлари эълон қилинди. Бу мажбуриятда ҳар бир район, ҳар бир колхоз ва совхознинг, барча қишлоқ хўжалиги ходимларининг катта вазифалари, Ватан олдидаги юксак бурчлари аниқ ва равшан кўрсатиб берилган. Ҳамма ерда бу муҳим ҳужжат муҳокама қилинмоқда. Ҳар бир хўжалик, партия, совет ва қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари ўз планлари, марра ва режаларини яна бир бор кўздан кечириб, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини кўпроқ етиштириш юзасидан ички имкониятлар ва резервларни қидириб топмоқдалар. 1969 йил вазифаларини бажариш юзасидан умумхалқ социалистик мусобақаси қизғин тус олди. Оққўрғон, Бўка, Ўрта Чирчиқ, Юқори Чирчиқ, Янгийўл ва бошқа районларнинг колхозчилари ва совхоз ишчилари В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан яхши тадбирлар белгиламоқдалар. «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг кўклам экишни муваффақиятли ўтказиш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасидаги яхши ташаббусини область партия комитети қўллаб-қувватлади.

Баҳорнинг дастлабки ойи ўтиб бормоқда. Лекин умуман олганда областимизда кўклам экиш ишлари ҳали ҳам қизитиб юборилган эмас. Баъзи колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ҳавонинг юришиб кетишини, ернинг етилишини кутиб, бамайлиҳотир ўтирибдилар. Улар негадир бу йилги шароитни, қишнинг чўзилиб кетиб кўклам ишларини бошлаб юбориш учун имконият бўлмаётганлигини ҳисобга олмаётирлар. Шунинг учун ҳам кўпчилик хўжаликларда далаларни экишга ҳозирлаган эмаслар. Ариқ-зовурларни қазиш кечикиб бормоқда. Экин майдонларига етарли миқдорда маҳаллий ва минерал ўғитлар чиқарилмаган. Баъзи колхоз ва совхозларда эса куз ва қиш вақтида совуқ урган ерларга баҳори дон экиш суст олиб борилмоқда. Республика қишлоқ хўжалиги ходимларининг қурултойи алмашлаб экиш, бедазорларни кўпайтириш, вилтга қарши кураш ва деҳқончилик маданиятини ошириш ҳамда хўжаликларни рентабель юритиш жиҳатидан қимматли тадбирлар белгилади. Афсуски бу ибратли ишлар, энг яхши намуналар кенг пропаганда қилинмаяпти.

Деҳқон ақл-заковати, бой тажрибаси, сабот ва матонатини кўрсатиб ишлайдиган кунлар келди. Шу кунларнинг ҳар бир соати ғанимат. Эрта экқан эрта ўради. Бир кун кеч қолган ўн кунни бой беради. Уч ойлик ишни беш-олти кунда бажарадиган пайтлар келди. Бу йилнинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, бой берилган вақтларни қисқа пайтда қоплаш, экин экишни тезда бошлаб, уни сифатли ўтказиш лозим. Уддабурон, уста деҳқон аллақачон ишга киришиб кетган. У ўз даласида анча-мунча ишларни бажариб қўйди. Лекин ҳамма ерда ҳам иш бир зайлда яхши боряпти деб бўлмайди. Шунинг учун колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, партия, совет ва хўжалик ташкилотлари бутун куч ва имкониятларни, техника воситаларини сафарбар этиб, дала ишларини қизитиб юбориш учун курашишлари лозим.

Бутун совет халқи беш йилликнинг тўртинчи йили вазифаларини бажариш учун бел боғлаб, мардонавор меҳнат қилаётган шу кунларда областимиз қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари ўз сабот ва матонатларини, улкан ишларни амалга оширишга қодир эканликларини яна бир бор кўрсатишлари керак. Улуғ доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланган социалистик мусобақа байроғини янада баланд кўтариб, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда янгидан-янги зафарларга эришайлик. КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми қарори, партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорлар ҳақида қилаётган оталарча ғамхўрликларига амалий иш билан жавоб берайлик.

Деҳқон, енг шимар, ғайратга-ғайрат қўш. Жонажон далалар, қизғин меҳнат сени ўз бағрига чорламоқда!

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

ТАШАББУС ТАСДИҚЛАНДИ

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг партия ташкилоти, ишчилар коллективи ва мутахассислари кўкламги экиш кампаниясига тайёргарлик кўриш ва уни ўз вақтида ўтказиш юзасидан зарур тадбирлар белгиладилар ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига пахта, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кўпроқ етиштириш учун социалистик мусобақани кучайтириб юбордилар.

Область партия комитетининг бюроси, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг қишлоқ хўжалиги экинлари экишга ўз вақтида тайёргарлик кўриш, уни ўтказиш ҳамда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан «Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил 19 март сонида эълон қилинган тадбирларини маъқуллади.

Область партия комитети область қишлоқ хўжалиги бошқармаси, совхозлар тресты, район партия комитетлари, район ижроия комитетлари, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш бошқармалари ва колхоз, совхозларнинг раҳбарларига Оққўрғон районидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози пахтакорларининг тадбирларини йиғилишларда, агротехсоветларда муҳокама қилишни, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш, қишлоқ хўжалиги экинлари экишга ўз вақтида тайёргарлик кўриш ва уни агротехника жиҳатидан энг яхши муддатларда ўтказиш, пахта, каноп пояси, дон, сабзавот, ҳамда бошқа хил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш юзасидан амалий тадбирлар ишлаб чиқишни топширди.

ЭРТА ЭКСАНГ, ЭРТА ОЛАСАН

Далаларда баҳор ўз сепини ёймоқда. Сабзавоткор деҳқонлар енг шимариб далага отландилар. Калинин районидаги Карл Маркс номли колхоз деҳқонлари ишни, айниқса, кучайтириб юбордилар. Парникларга уруғ сепишни кутадиган бўлса эртаги экинлар экиш ҳаддан ташқари кечикишини ҳисобга олиб колхоз правлениеси уста сабзавоткорларни йиғиб маслаҳатлашди. Шунда кўпчилик теплицанинг 3 та секциясига эртаги экинлар уруғини сепиш керак, ўртаги ва кечки экинлар уруғини эса парник остига сепамиз, деган фикрга келди. Шундай қилинди ҳам.

Асом Ҳидоятов бошлиқ теплица секцияларининг бирига 3,5 килограмм помидор, иккинчисига эса 3 килограмм карам уруғи сепишди. 1 та секцияни эса кўчатларни расад қилиш учун олиб қолишди. Бу ерда кўчатлар ўсабошлагач, 350 та ўрага ўртаги ва кечки экинлар кўчати учун уруғ сепилди. Мана ҳозир иккита секцияда 8 гектар ерга етадиган 400 минг туп карам кўчати тайёр. Бундан ташқари 1 та секцияга экилган помидор кўчатларидан 400 минг тупи парникларга расад қилинди. Бу ишда Марғуба Орифжонова, Зуҳра Исломова каби чеварлар ҳар куни 4—5 минг тупдан кўчатни қўлдан чиқаришиб, катта муваффақиятга эришмоқдалар.

Мўл ҳосил учун замин ана шу парник хўжалигида яратилаяпти. Бу йилга эртаги экинлар учун 3 миллион туп помидор ва 600 минг туп карам кўчатини ана шу ерда меҳнат қилаётган миришкор деҳқонлар бунёд этишади.

Хўжалик деҳқонлари баҳорнинг дастлабки кунларидан унумли фойдаланишаяпти. 2 гектар ўрнига 10 гектар майдонга редиска экиб қўйилди. Пландаги 6 ўрнига 9 гектарга эртаги савзи, 2 гектар ош лавлаги, 40 гектар пиёз сепилди. Шу кунларда улар тезкорлик билан плёнка остига бодринг экишаяпти.

Икки гектар ерга плёнка остига бодринг экаётган Хайрилла Убайдуллаев бошлиқ звено аъзоларининг мақсади катта. Улар ана шу майдондан пландаги 26 ўрнига 40 тонна эртаги бодрингни аҳоли дастурхонига тортиқ қилиш учун шу кундан бошлаб қизғин меҳнат қилишаяпти. Бу звенода ишлаётган звено аъзосининг ҳар бири беш тоннадан бодринг етиштирамиз, деб мажбурият олишган.

— Эртаги экинлар экиш бу йил деярли бир ойга кечикди, — дейди колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ғуломмаҳмуд Абдуллаев. Ўтган йили худди шу вақтда хамма эртаги экинларни экиб олган эдик. Биз сабзавоткорлар ана шундай қийин шароитда ҳар дақиқадан унумли фойдаланмасак, ютқазиб қўямиз. Бунинг учун ҳозирдан пухта ҳозирлик кўриш лозим бўлади.

Дарҳақиқат, раис айтганидек, даладаги ишлар яхши олиб боріляпти. 12 гектар ерга эртаги карам экишни апрелгача тугаллаш тадбирлари кўриляпти. Эртаги помидорни 5 апрелгача экиб олиш учун ҳамма нарса тахт.

Райондаги бу илғор хўжаликнинг деҳқонлари дастлаб 13,5 минг тонна маҳсулот етиштиришни планлаштиришган эди. Бу йилги шароитни ҳисобга олиб, улар ўз мажбуриятларини қайта кўриб чиқишди ва 15 минг тонна сабзавот ва картошка етиштириш учун ленинча меҳнат вахтасида туриб ишлашяпти, социалистик мусобақани кун сайин қизитиб юборишяпти.

Колхозда 223 гектар ерга сабзавот, 140 гектар ерга картошка экилади. 70 гектарлик эртаги картошка майдони учун 190 тонна уруғлик яровизация қилинмоқда. Ер етилиши биланоқ экиш ишлари бошлаб юборилади.

Колхознинг тадбиркор деҳқонлари шу кунларнинг ғанимат дамларидан унумли фойдаланиш учун ҳар бир ишни ўз вақтида бажаришяпти. Уларнинг ишлари билан сўзлари бир эканлигини дастлабки қилинаётган ишлардан ҳам кўриш мумкин.

А. МИРЗААҲМЕДОВ.

Колхознинг ўртоқ Ҳ. Убайдуллаев бошлиқ звеносида плёнка остига бодринг экиш бошлаб юборилди. Суратда: (чапдан) звено аъзолари Н. Сайдалиев ва Ж. Воҳобов ўртоқлар экилган бодринглар устига плёнка ёпишмоқда.

А. Абалян фотоси.

АГРЕГАТЛАР ТАХТ

БЕКОБОД, («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Сулаймон Имомқулов — тиниб-тинчимас ғайратли йигит. Доимо ўз касбини пухта ўрганишга, билимини оширишга ҳаракат қилади. У қишлоқдаги тўлиқсиз ўрта мактабни битиргач, тракторчилар тайёрлайдиган курсга ўқишга кетди. Уни муваффақиятли битириб, уч йил звено бошлиғига ёрдамчи бўлиб ишлади. Кейин унинг ғайратли ва тиниб-тинчимаслигини ҳисобга олишиб, звено бошлиғи вазифасига тайинлашди. Звено бошлиғи ўтган йили ишчилар билан ҳамкорликда 56 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 22,5 центнердан хирмон кўтариб, планни ошириб бажарди.

Бу йил шўрҳоқ ерларнинг ҳар гектаридан 25 центнердан ҳосил етиштириш мажбурияти олинган. Шунга яраша иш кетаяпти. Звено бошлиғи ҳайдовчопиқ тракторларини, экиш агрегатларини барвақт ремонтдан чиқаришга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди. Холиқберди Еттибоев, Эргаш Тўйчиев каби звено аъзолари ариқ тозалаш, ўғит ташишда актив қатнашмоқдалар.

— Звеномиз аъзолари, шу жумладан мен ҳам қишин билан агротехника машғулотларига қатнадик. Малакаларимизни оширдик, — дейди у, — кўпгина илғор тажрибаларни ўргандик. Энди звеномиздаги сувчилар, ишчилар ҳам икки-уч касбни эгаллаш йўли билан пахтадан мўл ҳосил етиштиришга қатъий бел боғлаганликларини айтмоқдалар.

Ҳақиқатдан ҳам 3-«Далварзин» совхозининг ўртоқ Сулаймон Имомқулов бошлиқ комплекс механизациялашган звеносининг аъзолари ўз сўзларининг устидан чиқиш учун курашяптилар.

ДОННИ КЎПАЙТИРАМИЗ

Ғалла — Ватан бойлиги, халқ бойлиги. Ризқи-рўзимиз бўлган донни тобора кўпайтириш ғаллакорнинг бирдан-бир ватанпарварлик бурчидир. Мамлакатимиздаги кўпчилик ғаллакор районларга бу йилги қишнинг ҳаддан ташқари қаттиқ совуғи анча шикаст етказди. Бизнинг республикамизда эса ғаллачилик учун қулай об-ҳаво шароитлари вужудга келди. Ана шундай бир пайтда ғалла етиштиришни кескин кўпайтиришга эришиш энг биринчи галдаги вазифалардан бири бўлиб қолди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Республикадаги ғаллакор районларнинг 1969 йилда дон етиштиришни кўпайтириш юзасидан олган мажбуриятлари тўғрисида»ги қарорида йирик ғаллакор районларнинг дон етиштиришни кўпайтириш юзасидан бошлаган қимматли ташаббусини кенг ёйиш ва ҳар бир хўжаликда дон экинлари майдонини кенгайтириш, унинг ҳосилдорлигини ошириш ва ялпи ҳосилини кўпайтириш соҳасидаги барча резервлардан тўла фойдаланишга қаратилган конкрет тадбирларни белгилаш вазифасини топширди.

Бу қарор кўплар қатори бизнинг колхозимиз ғаллакорларини ҳам янги марралар сари руҳлантириб юборди. Улар Ўрта Чирчиқ районидаги «Ғаллақудуқ» совхози деҳқонларининг ватанпарварлик ташаббусига қўшилиб, бу йил дон етиштиришни илгариги йиллардагига нисбатан анча кўпайтиришга эришиш юзасидан ўз зиммаларига оширилган социалистик мажбурият олдилар.

Ўтган йилги кузнинг ғанимат дамларида бу йилги мўл ҳосилни кўзлаб 3181 гектар майдонга сифатли қилиб ғалла экиб олган эдик. Яқинда далаларимизни текшириб чиқдик: қишки совуқ экинларимизга деярли зиён етказмабди. Биз илғор ғаллакорларнинг ташаббуси асосида дон экиладиган майдонларимизни мавжуд резервлар ва янгидан очиладиган ерлар ҳисобига 5260 гектарга кенгайтиришга қарор қилдик. Бунинг учун ҳозир пухта тайёргарлик ишлари кўриляпти. Техника ремонти ниҳоясига етай деб қолди. Қарийб бир ярим минг гектар майдонга етадиган уруғлик ҳозирлаб қўйилди. Ерларни маҳаллий ва минерал ўғитлар билан тўйинтириш тадбирлари кўриляпти.

Колхозимизда илғор ғаллакорларнинг тажрибасини кенг ёйишга жиддий эътибор берилмоқда. Масалан, ўртоқ З. Қурбонов бошлиқ бригада деҳқонлари бу йил барча майдонлардан гектар бошига камида 16 центнердан дон ҳосили кўтаришга қатъий сўз бердилар. Колхозимизнинг барча ғаллакорлари улардан ўрнак олиб, дон ҳосилдорлигини умуман хўжалик бўйича шу даражага етказишга қарор қилдилар. Ишончимиз комилки, улар ўз сўзларининг устидан албатта чиқадилар ва бу йил мамлакатга ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ дон етказиб берадилар.

Э. ХОЛМАТОВ,
Юқори Чирчиқ районидаги «Гулистон» колхозининг раиси.

ОЛМАЛИҚ химия заводи бунёдкорлари республикамиз пахтакорлари ва миришкорлари қувончига-қувонч қўшишга интилишяпти. Улар концентрлашган фосфорли ўғит тайёрлайдиган гигант корхонани жадал қурмоқдалар. Суратда: шу корхонанинг тайёр маҳсулотлар омбори қурилишида.

А. Тўраев фотоси.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ I СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Тошкент шаҳар ижроия комитети депутатларга маълум қиладики, меҳнаткашлар депутатлари XII чақириқ Тошкент шаҳар Советининг I сессияси 1969 йил 25 март соат 15 да республика «Билим жамияти (Киров кўчаси, 24-уй) биносида очилади.

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети сессия кун тартибига ташкилий масалаларни киритади.

Депутатлар шу йил 25 март соат 14 дан ўша бинода рўйҳатга олинадилар.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ.

ЭКИШНИ ҚАНДАЙ ЎТКАЗАМИЗ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ОҚҚЎРҒОН РАЙОНИДАГИ „ЎЗБЕКИСТОН ССР БЕШ ЙИЛЛИГИ“ СОВХОЗИ ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ТАДБИРЛАРИ

ПАРТИЯ ва ҳукуматимиз совет деҳқонларига бениҳоя катта ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. КПСС XXIII съезди ва партия Марказий Комитетининг Пленумлари қарорларида қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг аниқ программалари белгилаб берилган. Бу тарихий ҳужжатлардан илҳомланган деҳқонлар, чорвадорлар, ғаллакорлар ва бошқа соҳаларнинг меҳнаткашлари маҳсулот етиштиришни йил сайин кўпайтирмоқдалар, коммунистик маъмурчилик яратиш учун курашяптилар.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига бир назар ташласак, партия ва ҳукуматимиз ҳар бир соҳани комплекс тараққий эттиришга жиддий эътибор бераётганликларини кўрамиз. Яқинда СССР Министрлар Советининг «Хотин-қиз механизаторларга имтиёзлар тўғрисида»ги қарори эълон қилинди. Қарорда хотин-қиз механизаторларнинг қишлоқ хўжалигида малакали меҳнат қилишлари учун яхши имконият вужудга келтириш кўзда тутилади. Айниқса бу қарор бизнинг пахтачилигимизда ишлайдиган хотин-қизлар — тракторчилар, механик-ҳайдовчилар сафини мустаҳкамлаш, уларнинг ўз касбини севиши нуқтаи назаридан катта аҳамиятга эга.

Шу қарордан кейин КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1969 йил 13 февралдаги «Колхозлар, совхозлар ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари ҳамда ташкилотлари томонидан давлатга сотиладиган пахтанинг харид нархини ошириш тўғрисида»ги қарори асосида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг қарори эълон қилинди. Қарорга мувофиқ 1969 йилдан бошлаб давлатга сотиладиган пахтанинг харид нархи 15 процент оширилади. Бу партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорлар ҳақида қилаётган ғамхўрлигининг яна бир ёрқин намунасидир. Қарордан руҳланган республикамиз пахтакорлари, шу жумладан совхозимиз коллективи беш йилликнинг тўртинчи йилида ҳар қачонгидан астойдил меҳнат қилиб, пахтадан юқори ҳосил етиштиришга бел боғладилар. Олдимизда турган улкан вазифаларни албатта бажарамиз. Лекин бу йилги деҳқончилик қийин об-ҳаво шароитида ўтажагини ҳисобга олмай иш кўриш мумкин эмас.

Қиш чўзилиб кетди. Икки ойдан ҳам кўпроқ вақт мобайнида ерни қалин қор қоплаб етди. Шу даврда деҳқон қиладиган ишларининг кўпини қила олмади. Айниқса, далада қилинадиган юмушларни бажаришнинг иложи бўлмади. Ариқ-зовур қазилмай қолди. Далага маҳаллий ўғит чиқариш кечикди. Бунинг устига кузда шудгор қилинмай қолган майдонлар ҳам анчагина бор. Демак, чигит экиш олдидан қилинадиган зарур тайёргарлик ишларининг ҳажми кўп.

Масалан, ўзимизнинг хўжалигимизни олайлик. Ўтган йили шу муддатгача чигит экишга тайёргарлик ишларининг ҳаммаси бажариб бўлинган, ариқ-зовурлар тахт қилинган, далага маҳаллий ўғит чиқариб қўйилган эди. Февралнинг охири ва мартнинг бошларидаёқ ер текислаш, тупроқда намни сақлаш учун шудгорни бороналаш ишларига киришган, экиш олди ишларини мартнинг ярмигача деярлик тугаллаб, 27 мартдан экишга тушган эдик.

БУ йил хўжалигимизда ишнинг бориши қандай? Далада иш тўхтагач, барча диққатни машина ва механизмларни ремонт қилишга қаратдик. 27 ҳайдов трактори, 98 чопиқ тракторининг ҳаммаси тайёр қилинди. Сеялка, тирков машиналари ҳам деярлик ремонтдан чиқарилди. Лекин, бошқа бир қанча ишлар ҳали бажарилмаган. Механизмлар билан 50 минг, қўл куч билан 30 минг куб метр ҳажмда ариқ-зовур қазиш ишларини бажариш лозим бўлса, шундан механизмлар билан 15 минг куб метр ҳажмида иш қилинган, холос. Далага 10 минг тонна маҳаллий ўғит чиқарилган, яна 6—7 минг тонна чиқарилади. Яхшиям, ерларимизни кузда шудгор қилган эканмиз. 4112 гектар пахта майдонидан фақат 300 гектари ҳайдалмай қолган эди. Қалин қор ва совуқ бўлишига қарамай кучли тракторлар билан бу ерларни ҳам 32—34 сантиметр чуқурликда ҳайдаб олдик.

Далаларимиздаги қалин қор эндигина эриди. Аслини олганда эса, баҳор кирди. Ерни текислайдиган, шудгорни бороналайдиган пайт. Биз совет деҳқонлари ҳар қандай шароитда ҳам мўл ҳосил етиштириш учун ҳамма чора-тадбирларни кўришимиз, қийин шароитда ҳам чигит экишга яхши тайёрланиб, уни муваффақиятли ўтказиб, мўл ҳосилга пухта замин тайёрлашимиз шарт. Совхозимиз коллективи, коммунист ва комсомол аъзолари, тажрибакорлари ва мутахассислари ўз олдиларига ана шу вазифани қўйганлар. Биз йиғилишларимизда, қандай қилсак, қаттиқ қишнинг оқибати, кўклам экишига тайёргарликнинг кечикиши ўрнини тўлдириб, экишни ўз вақтида, агротехника муддатларида юқори сифатли қилиб ўтказиб олиш ҳақида маслаҳатлашиб олдик.

Мамлакатимизнинг барча меҳнаткашлари В. И. Ленин туғилган куннинг муборак юз йиллигини меҳнатда катта ғалабалар билан кутиб олиш учун бир ғайратга ўн ғайрат қўшиб ишламоқда. Бизга бахт-саодат берган улуғ Октябрь революциясининг ижодкори, бизга раҳнамолик қилаётган Коммунистик партиямизнинг асосчиси улуғ зотнинг бир асрлик юбилейига муносиб меҳнат совғаси билан бориш барчанинг орзу-тилагидир. Биз — деҳқонлар бу орзуга йил бўйи қилган меҳнатимиз билан муяссар бўламиз. Келаси йил шу вақтда — доҳий юбилейи арафасида бу йилги ишларимизнинг ажойиб самараларини кўрсатиш энг аввало, кўкламги экишни муваффақиятли ўтказишимизга боғлиқдир. Шундай экан, ҳозирги аҳволдан чўчимай, эртамиз тўғрисида қаттиқ ўйлашимиз керак. Халқимизда «кўз қўрқоқ, қўл ботир» деган ҳикматли сўз бор. Билим, тажрибамиз бор. Илғор фанимиз бор. Нодир тажрибалар эгасимиз. Фақат дадил бўлиб, уюшқоқлик билан иш тутсак, барча қийинчиликларни енгиб ўтамиз.

Қиш қишлигини қилиб кўрди. Баҳор ҳам баҳорлигини қилмоқда. Мана, кун илиб кетди. Далалар одамларни ёппасига ишга чорламоқда. Шу кеча-кундузда бутун куч-ғайратимиз, матонатимизни ишга солишимиз керак. Ҳа, **бир кунда икки, ҳатто уч-тўрт куннинг ишини бажаришга тўғри келади.** Агар шундай қилинмаса, экиш олди ва экиш ишлари чўзилиб кетиб, мўл ҳосил учун курашнинг навбатдаги вазифаларига ҳалал етади.

Республикамизнинг бу йилги тўрт миллион 100 минг тонналик пахта хирмонига бизнинг совхозимиз план бўйича 11.800 тонна «оқ олтин»и билан ҳисса қўшиши ёки 4195 гектар ернинг ҳар гектаридан 28,2 центнердан ҳосил кўтариши керак. Пахтадан ташқари 300 гектар баҳорикор ерга ғалла, 35 гектар ерга шоли, 75 гектар ерга ҳар хил сабзавот ва полиз экинларини экишимиз лозим. Бу ишларнинг асосий қисми чигит экиш вақтига тўғри келади. Ишнинг ҳажми кўп бўлиши, вақт зиқлигини ҳисобга олиб, барча диққатни экиш олди тайёргарлик ишларини пухта, ниҳоятда сифатли ўтказишга қаратмоқдамиз. Яхши ҳозирлик ишнинг ярми деган сўз. Шунга қаттиқ амал қилаётган совхозимиз коллективи, дирекция бошчилиги ва партия комитетининг раҳбарлигида бу йилги экиш кампаниясини ўтказиш юзасидан бир қатор тадбирларни белгилади.

Совхозимизда пахтачилик ишларига 650 ишчи кучи ажратилган. Ҳар бир кишига 6—7 гектардан пахта майдони тўғри келади. Иш жуда тиғиз келган вақтларда, чунончи, йиғим-терим даврида пахтачиликда ишловчилар сонини зўрга 800—850 кишига етказиш мумкин. Кўриниб турибдики, ишнинг оғири механизмлар елкасига тушади. Деҳқончилик ишлари кенг равишда комплекс механизациялашга кўчган бизнинг хўжалигимизда, айниқса бу йил техникага таянилади. Шунинг учун **қолган техника ва тирков асбоблари, бошқа ҳар хил қишлоқ хўжалик машиналарини 22 мартгача тахт қиламиз.**

Бу йил текислаш, бороналаш, чизеллаш ишлари чигит экиш билан бир вақтда тўғри келади. Ер етилиши билан бу ишларга бир йўла киришилади. Шуни назарда тутиб, техникани 77 звенонинг ерлари яқинига олиб бориб қўйилмоқда. Мутахассис ва тажрибакорлар карталарни доим текшириб турадилар. **Қайси картада иш бошлаш лозим топилганда тайёр турган машина ўша картага буриб туширилади.**

Биз чигит экиш вақтида бир кунда икки-уч куннинг ишини бажаришни кўзда тутар эканмиз, бунинг учун техниканинг икки сменада тўхтовсиз ишлашига умид боғлаймиз. Техника бузилиб, тўхтаб қолгудек бўлса, иш чўзилиб кетаверади. Биз бунга йўл қўймаймиз. **Ҳайдов ва чопиқ тракторлари ҳамда бошқа хил техникаларни участкаларга, звеноларга бириктирган вақтимизда ҳар бир қисми ва винтини синчиклаб текширмоқдамиз,** баъзи камчилиги борларини қайтадан тузатиб, сўнгра бириктириб бораётирмиз. Звено бошлиқларининг ҳаммаси механизатор. Булар орасида 15—20 йилдан бери техника билан тиллашиб келаётган моҳирлар ҳам кўп. Улар **машиналари мавсум давомида бузилиб, шикастланиб қолмаслигига кўзлари етгачгина уни сафга тизмоқдалар.**

МАРТ ойини чигит экиш кампаниясига тўла тайёргарлик кўришда жанговар ой деб эълон қилдик. Шу ой ичида, ҳамма нарса чигит экишга тахт қилиб қўйилади ва байроқча кўтарилиши билан экиш бошлаб юборилади.

Тупроқ етилиши билан табақалаб чигит экишга киришилади ва бу иш 7—8 иш кунида сифатли қилиб тугалланади. **Гектарнинг тўла, уя ва кўчат сонининг [illegible] бўлиши экишнинг бошиданоқ таъминланади.** 77 экиш экипажи ишлайди. Экиш агрегатларини звено бошлиқларининг шахсан ўзлари бошқаради. Сеялкаларга коммунистлар, тажрибакор деҳқонлар, маҳаллий советларнинг депутатлари, комсомоллар қўйилади. Улар агротехника курсларида ўқиб чиқди, амалий машғулотларда қатнашди.

Кунига ҳар бир агрегат билан 8—10 гектар майдонга чигит экилади. Совхозда ўтган йилда қўлланган тадбир, яъни экишда сон ва сифатни бир-бирига боғлаб олиб борган **экипаж аъзоларини рағбатлантириш иши бу йил кенг қўлланилади. Бунинг учун қўшимча маблағ ажратилди.**

Бу йил ерда нам кўп. Бунинг устига экишдан кейин яна намгарчилик бўлиши, тупроқ совуб кетиши мумкин. Шунинг учун ҳар гектар ерга чигит билан 80—100 килограмм селитра ва 100 килограмм фосфор ўғити солинади. **Ўғит чигитнинг ёнидан 5—6 сантиметр узоққа, 7—8 сантиметр чуқурликка тушади.** Шунда чигит бехато униб чиқади, ёш ниҳол ўғитдан яхши баҳраманд бўлади, бегона ўтларнинг уруғини йўқотиш мақсадида гербицидлар қўлланилади. Ҳамма сеялкалар шуларга мослаштириляпти.

Қайси пайкалга қандай схема мос келиши маълум. **Схемаларни белгилашда ўтган йилларнинг якуни, машина теримини ташкил қилиш тўла ҳисобга олинди.** Бу йил 50 процент майдонга кенг қаторлаб, яъни 90x20 сантиметрлик схема бўйича, 50 процент ерга эса 60—50 сантиметрлик схема бўйича квадрат уялаб чигит экилади.

УРУҒ — ҳосилнинг онаси. Уруғлик чигитнинг давлат стандартига мос бўлиши жуда ҳам зарур. Совхозда бу масалага жуда катта эътибор беряляпти. Яқин кунларда уруғлик чигитни батамом ташиб оламиз. Экиш вақтида гексахлоран ва янтарь кислотаси билан дорилаймиз.

Чигит экиш кампанияси бошлангунча бир қатор муҳим агротехника тадбирларини амалга оширамиз. Пахта ерларимиз захкаш, сизот сув юза жойлашган. **Бу йилги шароитда ер ости сувининг янада кўтарилиши хавфи бор.** Зовурлар чуқур қазилиб, сизот сув қочирилмаса, ариқ-зовурларнинг этагидаги сув йиғилиб қоладиган жойлар тозаланмаса ернинг етилиши кечикади, экиш узоққа чўзилади, энг хавфлиси чигит униб чиқмайди, чирийди. Шуни ҳисобга олиб **ариқ-зовурларни тозалайдиган механизмларни кеча-кундуз ишлатмоқдамиз.**

Қиш серёғин келган, қор кўп ёққан бу йилги шароитда шудгорнинг тупроғи чўкади, экин майдонлари ўнқир-чўнқир ҳолга келиб қолади. Шуни ҳисобга олиб, **ерни текислаш планировкага биринчи даражали иш деб қараймиз.** Ер етилиши билан дарҳол кўндалангига борона ўтказамиз, серкесак пайкалларга мола соламиз, ғумай, ажриқ босадиган **1300 гектар, ерда чизель культиватор ишлатамиз.** Ерни қатқалоқ босишига йўл қўймаймиз.

Бултур совхозимиз бўйича 78 процент майдондаги ҳосил машиналарда терилган эди. **Бу йил камида 90-95 процент ернинг пахтасини «зангори кема»лар теради.** Шуни кўзда тутиб, экин майдонларини механизатор-звено бошлиқларига бириктиб чиқдик, ким қайси пайкалга чигит экса, ўша жойда ғўза парвариши ўтказади, кузга бориб пахтасини ҳам ўзи теради.

Қаттиқ совуқда тупроқ қатлами чуқур музлаши, бу билан ҳашорат ва зараркунандалардан бутунлай ҳалос бўлдик, деёлмаймиз. **Кузатишлар шуни исботладики, ҳашоратларнинг бир қисми уватларда, ҳас-хашаклар орасида ётибди.** Уни дарҳол йўқотиш керак. Биз **1000 гектардан зиёдроқ майдонлар атрофидаги уватларни дорилаб чиқамиз.** Ўтган йили ҳашорат пайдо бўлган карталарда айниқса кучли профилактик чораларни қўллаймиз.

Совхозимиз партия комитети пахтакорлар орасида оммавий-сиёсий, ташкилий-тарбиявий ишларни кучайтирмоқда. Партия комитети ҳисобидаги 195 коммунистнинг ҳаммаси ҳал қилувчи участкаларда туриб меҳнат қилмоқда. 50 агитатор иш олиб бормоқда. Ўзаро социалистик мусобақа тобора кучайтирилади, ғолиблар мукофотланиб борилади.

Чигит экиш вақтида савдо, медицина, маданий-оқартув муассасалари хизмати далага кўчирилади.

Доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга аҳд қилган совхозимиз коллективи барча қийинчиликларни енгиб, чигит экиш кампаниясини ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан ўтказиб, ҳамма майдонларда пахтадан юқори ҳосил етиштиришга мустаҳкам замин яратади.

Республика қишлоқ хўжалик илғорлари қурултойида қабул қилинган мажбуриятни совхозимиз коллективи — ишчилари, механизаторлари ва мутахассислари зўр қизиқиш билан муҳокама қилиб чиқдилар. Биз ҳам шу мажбурият асосида чорвачилик ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштиришни ҳар йилгидан кўпайтирамиз, **она-Ватанга пландан ташқари камида 1000 тонна пахта армуғон этамиз.**

З. МАҲСУМОВ,
Совхоз директори, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати.

Ҳ. ҒАФУРОВА,
Партия комитетининг секретари.

В. БАКУЛИН,
Бош агроном, республикада хизмат кўрсатган агроном.

Ж. ҲАЙДАРОВ,
Бош инженер, республикада хизмат кўрсатган механизатор.

М. ЧАЧИ,
Бўлим бошқарувчиси, СССР Олий Совети депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

«Совет Ўзбекистони» газетаси 19 март.

Халқаро аҳвол

Аҳоли соғлиғини сақлаш ва медицина хизмати масалалари Конго (Браззавиль) Республикаси ҳукуматининг диққат марказида турибди. Суратда: Браззавилдаги марказий касалхона биноси.

В. Райкерус фотоси. (ТАСС).

БОЛГАРИЯ МЕҲНАТКАШЛАРИ НОРОЗИЛИК ВИЛДИРМОҚДАЛАР

СОФИЯ, 20 март. (ТАСС). Болгария Телеграф агентлиги хабар беради: Болгария меҳнаткашлари Хитойнинг совет чегарасида қилган иғвогарликларини якдиллик билан қораламоқдалар.

Шумен округ партия ташкилоти конференциясининг делегатлари Хитойнинг Болгариядаги элчихонасига юборилган норозилик телеграммасида шу гапларни айтишди: Хитой маъмурларининг ҳаракатлари империализмга хизмат қилади ва империализмнинг халқаро коммунистик ҳамда ишчилар ҳаракати куч-қудрати ва жипслигини заифлаштириш йўлидаги интилишларига ёрдам беради.

«Трансстрой» бирлашмаси коллективи ҳам Хитой элчихонасига юборган телеграммасида «Мао тўдасининг авантюристик йўли Хитойни сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан муқаррар ҳалокатга маҳкум этади» деб таъкидлайди.

Горна — Оряховица шаҳри, Тулово станцияси ва мамлакатнинг бошқа бир қанча шаҳар ҳамда қишлоқлари меҳнаткашлари ҳам норозилик митингларида пекинлик бузғунчиларнинг ҳиёнаткорона ҳаракатларини қораладилар.

ЯНГИ ТЎҒОН

ЖАЗОИР. (ТАСС). Саур вилоятидаги сувсиз Абадла водийсига Жорф Торба тўғони орқали сув келди. Ёш Жазоир Республикасида энг йирик гидротехника иншооти бўлган шу тўғон ёрдами билан 12 минг гектар унумдор ер суғорилади.

ПОКИСТОННИНГ МИЛЛИЙ БАЙРАМИ

Эрксевар покистонликлар эртага республика эълон қилинган куннинг 13 йиллигини байрам қиладилар. 1947 йилда Покистон халқи мустамлака асоратидан қутилиб, сиёсий мустақилликка эришди ҳамда тараққиёт йўлига чиқиб олди. 1956 йил 23 мартда эса Покистон Ислом Республикаси деб эълон қилинди.

1956 йилда давлат тепасига келган Сукраварди ўрнига 1957 йил октябридан бошлаб республикачилар партияси раҳбарларидан бири Малик Ферузхон мамлакатни идора қила бошлайди. Орадан бир йил ўтар-ўтмас, яъни 1958 йили ҳукумат кризиси вужудга келиб, ҳокимият тепасига Муҳаммад Аюбхон келди. 1960 йили у бош министрлик лавозимини бекор қилиб, парламентни тарқатиб юборди ва ўзи президентлик лавозимини эгаллади. 1965 йилда эса Аюбхон қайтадан президентлик лавозимига сайланди.

Икки юз йилдан ортиқ давом этган мустамлакачилик оқибатида ярим оролнинг икки қисмга бўлиб юборилиши натижасида Покистон катта иқтисодий қийинчиликларга дуч келди.

Мамлакат экономикасида қишлоқ хўжалиги асосий ўрин эгаллайди. Аҳолининг 80 проценти деҳқончилик билан шуғулланади. Қишлоқ хўжалигида асосан шоли, буғдой, жут ва пахта экилади.

Покистон саноати жуда кучсиз бўлиб, асосан енгил саноат ривожланган. Ип-газлама, жут буюмлари, озиқ-овқат, кўнчилик каби енгил саноат тармоқлари асосан Карочи, Лоҳур, Мултон каби йирик шаҳарларда жойлашган.

Ленинча тинч-тотув яшаш принципларига содиқ бўлган Совет Иттифоқи қўшни мамлакатлар билан тўла тенг ҳуқуқлилик ва бир-бирини ҳурматлаш асосида ўзаро муносабатларни ривожлантириш тарафдори бўлиб келди. Ана шунинг учун ҳам Покистон давлати вужудга келган дастлабки кунданоқ Совет Иттифоқи у билан дўстона, иқтисодий алоқаларни ривожлантириш ва кенгайтиришга тайёр эканлигини билдирди. 1948, 1949, 1952 ва 1956 йилларда Покистонда ҳосил бўлмади. СССР ана шу йилларда Покистонга буғдой ва шоли етказиб берди.

Совет Иттифоқи Покистоннинг ривожланаётган саноат эҳтиёжларини ҳисобга олиб, 1956 йилда Покистонга саноат хомашёлари, жумладан, пўлат етказиб бериш тўғрисида битим тузди. Покистон ҳукуматининг фойдали қазилмаларни қидириб топиш соҳасида ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги илтимосига биноан, 1961 йил 4 мартда Карочида нефть қидириш ва разведка қилиш бўйича Совет-Покистон битими имзоланди. Бу битимга мувофиқ СССР Покистонга узоқ муддатли кредит берди ва мутахассислар юборди.

Ўтган йил Кот-Сарангдаги кон-қудуқдан Покистоннинг биринчи нефть фонтани отилиб чиқди.

1966 йил январида СССР билан Покистон ўртасида янги савдо битими тузилди. Бу битимга мувофиқ ҳар икки давлат ўртасида савдо ҳажми уч баравар кўпайди.

Совет Иттифоқи билан Покистон ўртасидаги дўстлик муносабатларини мустаҳкамлаш ишига социалистик Ўзбекистон ҳам ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Покистон республикамиздан чигит экадиган сеялкалар, кўприк кранлари, тўқимачилик ускуналари, тракторлар ва шу каби бошқа саноат маҳсулотлари сотиб олаётир.

1968 йил 12 октябрида Шарқий Покистоннинг Дакка шаҳрида Ўзбекистон ССР ҳафталиги ўтказилди.

Кейинги йилларда Покистон ҳукумати ўз мустақил ташқи сиёсатини қарор топтириш ҳамда социалистик давлатлар билан дўстона алоқалар ўрнатиш йўлида дадил қадам қўймоқда. Сўнгги ўн йил ичида Покистон, СССР, Чехословакия, Польша, Югославия, ГДР каби социалистик давлатлар билан савдо битимларини имзолади.

Т. ФАИЗИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг халқаро шарҳловчиси.

ИҒВОГАРЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

ХАНОЙ, 20 март. (ТАСС). Американинг Вьетнамдаги жиноятларини текширувчи комиссия эълон қилган ахборотда бундай дейилади: АҚШ Жанубий Вьетнамда агрессив ҳаракатларини кучайтирмоқда ва Вьетнам Демократик Республикасининг суверенитети ҳамда хавфсизлигига ҳамла қилишни давом эттирмоқда.

Вьетнам. Информация агентлиги тарқатган ахборотда кўрсатиб ўтилишича, Америка самолётлари март ойининг дастлабки икки ҳафтаси мобайнида разведка мақсадида Вьетнам Демократик Республикаси территорияси устида 150 марта учиб юрган. Хатинь, Куангбинь вилоятлари ва Виньлинь районидаги аҳоли зич яшайдиган жойлар доим бомбардимон қилинмоқда ва тўпга тутилмоқда.

Америка самолётлари, дейилади ахборотда, 1 март куни Куангбинь вилоятининг Бочать ва Миньхоа районларидаги аҳоли яшайдиган бир қанча пунктларга 50 та фугас бомба ташлади ва бу пунктларга ракеталар отди. Бунинг натижасида тинч аҳоли ўртасида қурбонлар бор. Моддий жиҳатдан катта зарар етказилди. Америка артиллерияси 10 ва 15 март кунлари Виньлинь районидаги Виньсон ва Винькуанг қишлоқларини тўпга тутдилар.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛИ ҚАДАМЛАРИ

Озодлик матбуот агентлиги Жанубий Вьетнамдан хабар беради: Халқ Озодлик қуролли кучлари жангчилари 14 мартдан 15 мартга ўтар кечаси Митхо вилоят маркази районида бир қанча жанговар ҳаракатлар қилдилар.

Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг муваффақиятли ҳаракатлари натижасида 550 солдат ва офицер, шу жумладан, 100 дан ортиқ америкалик ҳарбий хизматчи сафдан чиқарилди, кўпгина ҳарбий анжом ва ҳарбий аслаҳа ўлжа қилиб олинди.

(ТАСС, 19 март).

НАВОИЙХОНЛАР. Н. Муҳаммаджонов фотоэтюди.

ҲАМЗА ҲАЖВИЯСИНИНГ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг Ҳамза қўлёзмаларини ўрганиш фондида адибнинг кўп шеърий, драматик, прозаик асарлари қатори «Қозининг сирлари» сарлавҳали икки пардали пьесаси ҳам сақланмоқда. Пьесанинг темаси, ғоявий мазмуни ва унда акс этган воқеаларга қараб, асарни 1927—1928 йилларда ёзилган, деб тахмин қилиш мумкин.

Октябрь революцияси ғалабасига ўн йил тўлган бўлса-да, эски дунё кучлари ҳамон ҳаётдаги ҳар қандай янгиликка, жумладан хотин-қизларнинг паранжини ташлашларига тиш-тирноқлари билан қаршилик қилишиб келар эдилар. Душманлар совет кишиларининг озодлик йўлидаги курашига бутун кучлари билан қаршилик кўрсатдилар, меҳнаткаш омма онгини зарарли тушунчалар билан заҳарлашга, уларни курашдан четга тортишга интилдилар.

Пьесада революция туфайли озодликка эришган янги давр ўзбек аёлларининг ўз озодликлари йўлида қози ва уларга кўр-кўрона тобе бўлган жоҳил эрларига қарши олиб борган курашлари кўрсатилади.

Асардаги воқеалар қози ва Тешавойнинг озодликка интилган Саодат билан тўқнашувлари жараёнида ўсиб боради. Бу икки йўл бири-иккинчисига узвий боғлиқ ҳолда олиб борилади. Пьесадаги асосий конфликт инқилобнинг дастлабки йиллари учун типик бўлган воқеалар, совет идеологияси билан эски феодал идеологияси ўртасидаги курашни кўрсатишдан иборат бўлган. Бу кураш янги идеологиянинг ғалабаси билан тугайди.

Конфликт бир томондан, Саодатнинг Тешавой билан тўқнашуви, иккинчи томондан Саодат билан қози ўртасидаги кураш давомида ўсиб, ривожланиб боради. Воқеаларни тасвирлар экан, Ҳамза ўз қаҳрамонларининг дунёқараши, онги ва тушунчаси, ҳаётда тутган ўрнини аста-секин очиб боради.

Саодат янги замон хотин-қизларининг вакили сифатида пьесада марказий ўринга қўйилган. У ҳам кўплаб ўзбек аёллари қатори революция қуёши туфайли озодликка эришади. Қўлга олган ҳуқуқидан фойдаланиб, ҳаётдаги ўрни учун курашади. Бироқ, революция ғалабасига бир неча йил ўтган бўлишига қарамай, Саодат ҳали паранжини ташламаган. У эрининг итоаткор қули.

Саодат очилмаган бўлса-да, очилиш қадрига ета олган аёл эди. Шунинг учун у Совет ҳокимиятининг бу соҳадаги тадбирини қўллаб-қувватлайди. Паранжи билан муроса қила олмайди, уни ташлашга, илм олишга интилади. Лекин бу орзунинг рўёбга чиқиши анча мушкул эди. Бунга эри Тешавой сира йўл қўймас эди. Бунинг устига қози-домлалар хотин-қизларнинг озодлик йўлидаги интилишларига ғов бўлаётган эдилар. Саодат ўз интилишларини рўёбга чиқариш йўлида эри ва қози, домлалар қаршилигига дуч келади.

Саодат очилиш ва илм олиш ҳақидаги аҳдида қатъий аёл. Бироқ, буни амалга ошириш йўлини топиш осон эмас. У эрининг феъл-атворидан чўчиганлиги учун дастлаб, ниятини яширин равишда амалга ошира борди. Бунинг учун у, даставвал, женотделга бориб ўқиш ва паранжи ташлаш зарур, деб билди. Унинг паранжи ташлашга, ўқишга интилиши, бу соҳадаги ҳаракати ўша давр ҳаётининг типик хусусияти эди.

Дастлаб Саодат ҳали дадил ҳаракат қила олмас эди. Бу жиҳатдан Саодатнинг ўзига-ўзи қарата айтган қуйидаги сўзлари характерлидир:

«Ўлар бўлсам ўлдим. Беш ойдан бери онамникига бораман деб, алдаб женотделга бориб, ўқиб келардим, жоним ҳалакки, билиб қолмасин, билиб қолса тўғридан-тўғри қиладиган иши маълум, ўлдиради ёки қўйиб юборади».

Саодат зимдан эрининг ишончини қозонмоқчи, унга секинлик билан озодлик моҳиятини тушунтирмоқчи бўлади.

Тешавой хотин-қизларнинг очилишини — ахлоқнинг бузилиши деб ҳисоблайди. Шунинг учун ҳам у янгича яшашга интилган Саодатнинг хатти-ҳаракатини кузатади. Теша, ўзининг бу йўлдаги хатти-ҳаракати жавобгарликка олиб борса-да, бир қадам орқага чекинмасликка аҳд қилди. Агарда хотини очилиши ҳақида сўз юритса, уни пичоқлаб ташлашга тайёр эди.

Саодат характерида аста-секин ўз мақсадига эришиш йўлидаги дадиллик, қатъиятлик белгилари кўрина бошлайди. Шунинг учун Саодат уй чўриси бўлишдан, эрига тобе бўлишдан кўра, ўқиб, билим олиб, жамиятга фойда етказишни афзал кўради. Атрофидаги муҳит, яъни Саодат дўстларининг очиқ юз билан жамият тараққиётида эрлар билан тенгликда иштирок этишлари унда ҳаётга янгича қарашни ва мустақил фикрлашни пайдо қилди. Саодатда янгиликка томон интилиш орта борди.

Саодат янги турмушни, ҳаётда юз бераётган воқеа ва ҳодисаларнинг ижобий таъсирида ўсади, онгида ўзгариш пайдо бўла бошлайди. Уни фаровон янги турмуш ва янги ҳаёт, янги мактаб ҳамда янги кишилар ўзига тортади. Саодат истиқбол, бахт, озодлик ва порлоқ келажак учун актив ҳаракат бошламоқ лозим деган тушунчага келади.

Ҳамза Саодат характерида пайдо бўлган янги белгиларни тасвирлар экан, бу йўлда тўсиқ бўлиб турган Теша билан тўқнаштиради. Энди Саодат илгариги итоаткор аёл эмас. У очилиши, ўқиши ҳақидаги фикрларини Тешавойга дадиллик билан айта бошлади. Фаол

МУҲАББАТ Расулова беш йилликнинг тўртинчи йилида ўз зиммасига олган топшириқни барвақт адо этиш учун курашмоқда. У баракали меҳнати билан пойтахтимиздаги «Учқун» фабрикаси ютуғига муносиб ҳисса қўшмоқда.

ФАБРИКА машъалларидан яна бири Малика Миррасуловадир. У ёш бўлса ҳам чаққон ва пухта ишлаши билан кўпчилик ҳурматини қозонмоқда.

ИШЧИЛАР соғлиғи ҳақида қайғуриш Мавжуда Мирсолиҳова ва Драим Эсферларнинг бурчига айланиб қолган. Уларни «Ташсельмаш» заводи ишчилари саломатлигининг посбонлари десак арзийди. Улар завод қошидаги медицина пункти ходимларига ҳар жиҳатдан ўрнак бўлишяпти.

Н. Тўраев фотолари.

МАДАНИЯТ ХРОНИКАСИ

Шаҳар кутубхонасининг фаолияти социалистик Чирчиқ ҳаёти билан чамбарчас боғланган. Ўттиз йилдирки, у кенг меҳнаткашлар оммасига хизмат қилиб келаётир.

Кутубхона 40 мингдан ортиқ китоб фондига эга. 30 номда журнал, 13 номда газета, жуда кўп брошюралар олиб туради. Кутубхонадан бир минг етти юз китобхон миннатдор.

Т. УРУНОВ.

Калинин районидаги «Қорасув» совхози ишчилари муносиб совға олдилар. Бу ерда ҳашаматли клуб қурилиб, фойдаланишга топширилди.

У 400 кишига мўлжалланган томоша залига эга. Унинг қироатхонаси ҳам бор. Клуб ўз фаолиятини бошлаб юборди.

Ё. МОРДУХАЕВ.

Ўрта Чирчиқ районидаги Обли Советига қарашли Гушсой участкасида жойлашган 33-саккиз йиллик мактабга қўшимча бино қуриб берилди.

Қурилишини олиб боришда ота-оналарнинг ҳам ҳиссаси катта бўлди. Янги филиалда мактабнинг 70 ўқувчиси таълим олмоқда.

Т. ШЕРАЛИЕВ.

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг илмий кенгашида Н. В. Кимберг «Ўзбекистон саҳро зонасининг тупроқлари» деган мавзуда докторлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилди. Николай Васильевич илмий фаолияти даврида 70 дан ортиқ илмий асар яратди. Диссертантнинг танлаган докторлик мавзуси Ўзбекистон ва қардош республикаларнинг қишлоқ хўжалигининг ривожланишида катта аҳамиятга эга.

Илмий кенгаш Н. В. Кимбергга биология фанлари доктори деган илмий даража беришни бир оғиздан тасдиқлади.

Ё. ҚАРШИБОЕВ.

Ломоносов номли кутубхона хизматидан Чилонзордаги Беруний маҳалласи аҳолиси хурсанд. Кутубхона маданият ва тарбия ўчоғига айланиб қолди. Унинг 30 минг китоб фонди, 3 минг 400 китобхони бор. 80—90 китобхонга мўлжалланган ўқув зали ишлаб турибди. Буларнинг ҳаммаси тиниб-тинчимас кутубхоначи О. Грачеванинг ташаббуси билан амалга оширилди.

А. ЖОНҚОБИЛОВ.

Товоқсой посёлкаси хушманзара тоғ этагига жойлашган. Кейинги йилларда бу ерда турар-жой ва муассасалар бинолари қад кўтарди. Шу бинолардан бири кексалар уйига айлантирилди.

Кексалар уйида 250 дан ортиқ киши дам олмоқда. Дам олувчи отахон, онахонларимиз учун яхши шароит яратиб берилган. Шахмат, шашка мусобақалари уюштирилади. Бадиий ҳаваскорлик тўгараги ишлаб турибди.

Х. МУРОТОВ.

МУҲАББАТ БОҚИЙ

Ҳ И К О Я

Ёпирай, менга ўзи нима бўляпти? Ёлғиз қолдим дегунча рўпарамда умрбод қадрдон бўлиб қолган энг азиз инсоннинг сира эсдан чиқмас сиймоси пайдо бўлади. У на ғамгин, на шодонлигини сездиради. Ярим йилдан бери ота-онам эплолмаган мушкул ишга қўл уришга мени ундайди.

Унинг куйиниб сўзлашларини, бир умр жон-жонимга жо бўлиб қолган овозини қалбим қаърига қулоқ тутиб эшитишга зорман. Баҳор қушларининг қўнғироқ товушидай овозини оҳ, яна бир эшитсам, кўклам чечаклари бағрида уйғонган, таралган нафасини оҳ, яна бир бор туйиб ҳидласам, ҳис қилсам.

Афсус, минг афсус, у товуш, у нафас бир умр мендан узоқларга чекинган....

Мухтарам ўқувчим, сизга бир савол бермоқчиман: сира тишингиз оғриганми? Оғриган бўлса биласиз, дунёда тиш оғриғидек азобли дард йўқ. Мен шундай деб ўйлардим. Аммо дил ярасининг оғриғига даво йўқ экан. Агар одамлар—яхши одамлар бўлмаса, дил яраси бир умр битмай қолиши мумкинлигига имоним комил бўлди. Одам таптини одам кўтаради, танҳолик дилни емиради, ғам-андуҳ ўпқонига тортади.

Мен бир марта дили яраланган одамман.

Айтиб берай, тингланг!

Иккала қизалоғимни боғчадан олиб чиқиб кетаётган эдим. Гулноз кўзларимга маъюс тикилиб, бошини эгди:

—Адажон, бир гап сўрасам, ростини айтасизми?

—Бўлмасам-чи, қизим.

—Опам ростданам ўқишга кетганми?

Бу сўроққа қандоқ қилиб жавоб қиламан. Ростини айтишга тилим бормайди. Бола кўнглини вайрон қилишга ҳаққим йўқ.

—Кеча боғча опамнинг олдиларига опам келдилар.

—Нима дединг?

—Рост, рост! Хайрлашиб кетаётганларида кўриб қолдим. Жон ада, боғча опамдан сўраб кўринг, қаердалигикларини айтиб берарлар.

—Опангни мен ҳам кўрдим, яқинда ўзи келиб қолади, — дейишдан бошқа иложим қанча эди.

—Урре, опам келармишлар.

Гулшод эса гап нима ҳақда бораётганини тушунмай, унга қўшилиб қийқирарди.

Уч-тўрт кундан кейин Гулноз опасини яна кўрганини айтди. Қучоқлашиб кўришганини, опаси йиғлаганини, юзларидан қаттиқ-қаттиқ ўпганини, кейин яқинда ўқишини битириб келишини айтганини, бийрон-бийрон қилиб сўзлаб берди.

Нима гап ўзи? Гўдакнинг кўнглини овлаётган ким бўлди экан? Нега бунақа қиляптийкин? Бу жумбоқлар бошимни қотирарди.

Бир куни одатдагидек болаларни олгани келсам, хушрўйгина, қадди-басти келишган тарбиячи қиз Ҳулкар Гулнозни кийинтириб ташқарига чиқарди-да, мени имлаб қолишга ишора қилди. Кейин иймангибгина сўз бошлади:

—Агар мумкин бўлса... Вақтингиз.. бемалол бўлса.. Сиз билан икки оғиз гаплашмоқчи эдим. Қизингиз масаласида.

Кейинги икки сўзга алоҳида маъно бериб айтди у.

Тарбиячи бир оз ийманиб тургандан кейин бир менга, бир ташқарида мени кутиб турган қизларимга қараб секингина деди:

—Ярим соатлардан кейин ўзингиз қайтиб келсангиз. Рози бўлдим. Бошим ари уясидек ғувиллади. Катта қизимнинг гапига қараганда, «опам» деб юрган қиз Ҳулкарнинг дугонаси бўлиши керак. Наҳотки, мен... йўғ-е! Ахир мен унинг муздек пешанасидан, қизиллиги қочган лабларидан ўпиб: «Сени умрбод эсдан чиқазмайман, муҳаббатимиз, фарзандларимиз ҳурмати сира унутмайман» деб қасам ичганман. Қабр тошига ўйиб ёзилган:

Тунлар тушимдасан, кундуз ёдимда,
Мен ҳаёт эканман, ҳаётсан сен ҳам.

Бу лавҳанинг ёзувлари наҳотки шунча тез ўчиб кетса!

Ана шундай хаёллар билан боғчага қайтиб борганимни сезмай қолибман. Ҳулкар кўп куттирмай чиқа қолди. Мартнинг беқарор шабадасида ҳар биримиз ўз хаёлимиз билан тўлиб чурқ этмай борардик. Мана автобус ҳам келди. Тўхтадик.

—Синглим, бемалол бўлса, бир оз пиёда юрсак,—деб таклиф қилдим.

—Майли, Рустам ака, — деди Ҳулкар ҳамон хаёлчан.

Аста юра бошладик. Бола тарбиясининг нозиклиги, бу соҳа ҳамма билимлар ичида энг қийини ва мураккаблигидан гаплашиб борардик. Лекин у ҳам, мен ҳам мақсадга ўтолмай қийналардик. Назаримда, унинг нима демоқчилигини сезгандайман. Агар шу ўйим тўғри чиқса, Ҳулкар бекорга уриняпти. У бўлса ярамни тирнашга ботинолмасди. Лекин барибир Ҳулкарнинг мақсадини аниқ билишим керак.

—Боя бир нима демоқчийдингиз, шекилли?

—Ҳа-я, оз бўлмаса хаёлимдан кўтарилаёзибди, — ўзини соддаликка олди у.—И-е, хиёбонга ҳам етиб қолибмиз-ку.

Сув бўйидан аста юриб боряпмиз, Ҳулкар секин, шошилмай гап бошлади.

—Бу қиз нега менга меҳрибончилик қиляпти деб ўйламанг. Мен сиздан ҳам кўра қизларингизни кўпроқ ўйлаяпман. Гулшод онангизни, яъни бувисини туққан онам деб ўйлайди. Аммо Гулнозингиз бундай эмас. Икки йил ўтиб кетган бўлсаям опасининг йўлига нигорон. Ҳамон кутади. Ўзингизга ҳам айтгандир, бир дугонамни кўриб қолиб, ўзини унинг қучоғига отди. Инсон юраги тош эмас-ку, ахир. Онасидай кўриб, қучоғига интилса, кўкрагидан итаришга қандай қўли боради? Бунинг устига, дугонам етимлик оҳини хўп тортган. Ота-онаси ёлғизгина қизларини бувиларига қолдириб, урушга кетишган. Иккови врач экан. Отаси Сталинградда, онаси Ғалаба куни Прагада ўққа учган. Ғам-андуҳда букилиб қолган бувиси ҳам оламдан кўз юмган. Ўзи болалар уйида тарбияланиб, ўқиди. Кейин ота-онаси изидан бориб, медицина институтини битирди. Икки йилдан бери Юнусободдаги касалхонада ишлайди. Сирдарёга пахта теримига чиққанда танишиб, опа-сингил тутунганмиз.

...Хуллас, мана шу дугонасини қизим тасодифан боғчада учратиб қолиб, ҳақиқий опам деб юрган экан. Ҳулкар гап орасида агар мен рози бўлсам болаларим туфайли ўртага тушиб, дугонасини кўндиришга ҳаракат қилишини айтди.

Сира бунақа бўлишини кутмаган эдим. Ҳулкарнинг таклифига бирор тайинли жавоб беролмадим.

...Гулбаҳор билан бирга ўтган кунларни, бахтиёр дамларни, бир-биримизга севги-садоқат розини айтган ширин дақиқаларни эслаб алламаҳалда кўзим илинибди.

...«Узоқ жудоликдан сўнг учрашиб қолган эмишмиз. Ёнимда Гулшод. Уни бағрига босганича Гулнозни йўқлайди. Шошиламан, дийдорига тўймай қоламан деб хавотирланаман. Қаердандир Гулнозни топиб, етаклаганча югураман. Тушим тугаб қолмасайди, деб бўзлайман. Йўқ, сира тушга ўхшамайди. Қизларни ўз ҳолига қўйиб, у билан мириқиб гаплашдим. Қувончимнинг чеки йўқ. Шу дамда бирдан у ўрнидан қўзғолади. Қолишига илтижо қиламан, майин овози ҳамон қулоғимда: «Рустам ака, гап шу: болаларимни ўкситманг, Гулбаҳорни танийман, яхши қиз, яхши қиз, яхши қиз....»

Шундай деди-ю, кўздан ғойиб бўлди.

Уйғониб кетдим, төк учида болалар хонасига ўтдим. Алам ташвишидан ҳоли қизалоқларим пишиллаб ухлашарди. Ёнма-ён қўйилган каравотчалар бошида турганча тикиламан. Гулшод безовталаниб кўрпани очиб ташлади. Лабларини чўччайтириб ким биландир ўйинчоқ талашди. Деразадан ой нури тушиб унинг бетини, қўлчаларини ёритиб турибди. Қизимнинг чеҳраси ҳам ёришиб кетгандай бўлди. Лаблари қимтинди, ким билади, топиб олган опасини кўряптими...

Орадан ўн беш кун ўтди. Ҳулкар қизимдан мечи айттириб юборибди. Кечқурун ота-оналар мажлиси бўлармиш.

Тавба, Номи ҳам, қадди-басти ҳам, юз келбати ҳам худди ўзи-я! Фақат гавдаси мўъжазроқ, киприклари узунроқ шекилли. Қизимнинг онасига ўхшатгани бежиз эмас экан. Хаёлимда яна Гулбаҳор намоён бўлди. У қаршимда турибди. Гапиряпти!

—Бу менман, менинг ўзимман. Мен шу қиз қиёфасида яна пайдо бўлганман. Ўз болаларимга она бўлмоқ учун дунёга қайтиб келдим. Келдим.

Кунлар бир-бирини қувиб ўтарди. Гулнозим синглисини «опа»сига таништирибди. Энди онам ва Гулнозга яна бир парвона қўшилди. Ҳар куни ҳоли-жонимга қўйишмайди. Бу орада онам касалхонага бориб Гулбаҳорни суриштириб келибдилар.

— Кўрдим-у, ҳанг-манг бўлиб қолдим. Нақ раҳматли келинимнинг ўзи-я. Сўзлашлари, мулойим кулишлари, худди қуйиб қўйгандек. Юрагим жиз этиб кетди, — деб қолдилар бир кучи ишга кетаётганимда, — иккинчи бор учиб келган бахт қушингни маҳкам тут. Май байрамига тўйни бошлайверамиз!

Қанақаси бўлди? Ҳали қатъий бир фикрга келмаган бўлсам, Гулбаҳорнинг ўзи-чи? У нима деркин? Бир неча марта учрашган бўлсак-да, бу ҳақда икковимиз ҳам сўз очмаган эдик-ку?!

Шу билан энг азиз, энг эзгу хотиралар тамомми?

Шу андишани айтган эдим, онам астойдил кўз ёш қилиб, қаттиқ ранжиди.

—Мен-ку, миннат қилмайман, болам. Тирик эканман, фарзандларингга қўлим косов, сочим супурги. Аммо лекин, танангга яхшилаб ўйла! Болаларинг она меҳрига ташна, зор. Шуни ўйла! Шу ташналикни қондирмасанг, болаларинг мунгли бўлиб ўсади, елкасини қисиб ўсади. Ўзингни ҳам ўйла. Ич этингни еб, озиб-тўзиб кетяпсан. Ҳали ёш бўлсанг, айни ўйнаб-куладиган вақтинг. Ҳа деб куяверишнинг фойдаси йўқ, болам. Ҳа, шундай.

Гапнинг сирасини айтганда, онам ҳақ эканлигини сезиб турибман. Фарзандларим чиндан ҳам она меҳрига зор. Гулбаҳорни кўргандан бери қачон уйга олиб келамиз деб хархаша қилишгани-қилишган. Лекин асл Баҳорим нима деркин? Олисдан, жуда олисдан унинг овозини эшитаётганга ўхшайман.

—Мен шу қиз қиёфасида яна дунёга келганман, болаларимга она бўлиш учун қайтиб келганман, келганман, келганман...

Абдукарим НАБИХЎЖАЕВ.

БИРИНЧИ ФИЛЬМ

Тошкентдаги кооператив профессионал-техника билим юртида кейинги йилларда қандай ибратли ишлар амалга оширилди? — Булар билан танишмоқчи бўлсангиз билим юрти кинохаваскорлари яратган «Бизнинг иш кунимиз» номли фильмни томоша қилишингиз мумкин.

Фильмда билим юрти ҳаётига доир кўпгина қизиқарли кадрлар бор. Ўқув-тарбия ишлари, лаборатория машғулотлари, қироатхонадаги мутолаалар — ҳамма-ҳаммаси киноленталар орқали ҳикоя қилинади.

«Бизнинг иш кунимиз» билим юрти кино ҳаваскорлари студияси томонидан тайёрланган биринчи асардир. Ҳозир бу ерда навбатдаги экран асари яратилмоқда. Студентлар ҳаётини акс эттирувчи бу фильм суратга олиб бўлингач, спортга бағишланган қисқа метражли асарни тайёрлашга киришилади.

Э. МАМАЖОНОВА.

МАДАНИЙ ХИЗМАТ УЧУН

Ҳар куни минглаб пассажирлар станция ходимлари хизматидан баҳраманд бўлишади. Халқ назоратчилари пассажирларга хизмат кўрсатишнинг доимо намунали бўлиши устида алоҳида қайғуриб келмоқдалар. Маданий хизмат, интизом, тежамкорлик — булар ҳаммаси группамиз аъзолари диққат-марказида турибди.

Ўтган йили биз станцияда 40 марта текширув ўтказдик. Рейдларимиз катта самара берди. Бу йил ҳам зўр ғайрат ва ташаббус билан меҳнат қиляпмиз. Ҳозироқ 4 марта текширув ўтказиб, бир қатор нуқсонларнинг олдини олиб қолдик.

Қиш кезлари вокзал территориясининг доимо озода бўлишига эришдик. Серқатнов йўл ва майдонлардаги қорлар пешма-пеш машиналар билан ташиб кетилди. Ҳозир теварак-атрофни кўкаламзорлаштириш тадбирларини кўряпмиз.

Машина ҳисоблаш бюроси ишини текширганимизда, бу ерда касса ҳисоб-китоби ўз вақтида қилинмаётганлиги, молиявий қонун ва қоидалар бироз бузилганлиги маълум бўлди. Текширув якунлари махсус йиғилишда муҳокама қилиниб, камчиликлар тугатилди. Биз юкларнинг ўз вақтида ташиб кетилиши устида ҳам қайғурдик.

Халқ назорати ишларида актив қатнашаётган Ш. Акбаров, М. Тоиров, Н. Соатов каби кўплаб жамоатчилар бир неча бор эсдалик совғалари билан мукофотланишган. Назоратчиларимиз активларга таянган ҳолда иш кўриб, янги-янги ютуқларни қўлга киритаётирлар.

К. АБДУВАҲОБОВ,
Тошкент пассажир станцияси халқ контроли группасининг раиси.

ҚЎҒИРЧОҚ—ЭКСПОНАТ

Пойтахтдаги 91-мактаб педагогик коллективининг ибратли ишлари кенг ёйилган. Мактаб ўқувчиларининг, айниқса меҳнат таълими соҳасида қўлга киритаётган ютуқлари мақташга арзигуликдир.

Билим ўчоғи бу соҳадаги намунали иши Москвадаги Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида намойиш қилинди ҳамда юқори баҳоланди. Мактабга виставканинг дипломи берилди.

Ҳозир меҳнатсевар ўқувчилар яна бир катта ижодий имтиҳондан ўтиш арафасида турибдилар. Улар қўли билан ясалган ўйинчоқ Японияда очиладиган халқаро виставкага юборилди. Бу экспонат Иттифоқ кўригида ижобий баҳо олган эди. Ўқувчилар меҳнати халқаро виставка қатнашчилари эътиборини ҳам ўзига тортишига ишончимиз комил.

БАРҲАЁТ УМР

Ўзбек совет адабиётининг асосчиси шоир ва композитор, ёзувчи ва драматург Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган кунининг 80 йиллиги олдидан қизиқарли учрашувлар ва кечалар бўлиб ўтяпти. Унда Ҳамза билан бирга ишлашган, ўзбек совет адабиёти ва маданиятини юксалтиришда ҳисса қўшган кишилар улуғ устод ҳақидаги ўз эсдаликларини сўзлаб бермоқдалар.

Яқинда Ўзбекистон журналистлар Союзи Тошкент область бўлими правлениеси ташаббуси билан Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Бирлашган нашриёти залида Ҳамза замондошлари билан қизиқарли учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувга СССР халқ артисти Лутфихоная Саримсоқова, шоир ва драматург Собир Абдулла, Ўзбекистон ССР фанлар академиясининг мухбир аъзоси Юсуф Султонов, филология фанлари доктори Салоҳиддин Мамажонов, Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист М. Тожизода ўртоқлар ташриф буюришди.

Меҳмонлар суҳбатидан йиғилган журналист ва матбаачилар, ишчи мухбирлар ва студентлар ғоятда мамнун бўлдилар. Улар Ҳамзанинг ҳаёти ва ижоди, биринчи ўзбек театрини ташкил этишда ўйнаган роли ҳақида, ёш қаламкашлар ва санъаткорларни тарбиялашда қўшган ҳиссаси ҳақида тўлқинланиб гапирдилар.

Учрашув охирида «Барҳаёт Ҳамза» номли ҳужжатли фильм намойиш этилди.

Ҳамида Мамажонова колхозлараро қурилиш бўлимида 15 йилдан бери сувоқчи бўлиб ишлаб келаяпти. Оққўрғон районидаги «Озод» колхози меҳнаткашларига мўлжаллаб қурилаётган бу типовой уйларда коммунист аёлнинг қўшаётган улуши ҳам салмоқли.

Суратда: (ўнгда) Ҳ. Мамажонова ва В. Рябова ўртоқлар.

Н. Муҳаммаджонов фотоси.

ЎТКИР ТИҒИ

ҳаракат билан чинакам бахт-саодатни қўлга киритишга ишонч ҳосил қилган Саодатни эрининг дўқи ва пўписаси чўчитмади. У озодлик, жамиятдаги ўрни учун дадиллик билан олға қараб қадам ташлади. Саодат Тешавойнинг зўр бериб тўсқинлик қилишига қарамай, билим олиш ва паранжи ташлаш сари интилади:

«Кўп ошиқиб кетманг, оғзингизга қараб сўзланг. Мен сиздан яшириб, ёмон жойга борганим йўқ. Мен мактабга, яъни женотдел мактабига борувдим. Ўқиётган эдим. Сўзни тўғриси шул. Нима қилсангиз қилинг. Ўқимасдан юрсам яхшими?...».

Саодат коллективнинг куч ва қудратидан мадад олиб, жамият учун фойдали ишга интилди. Бу йўлда учраган тўсиқ ва қарама-қаршиликларни енга олди. Лекин Теша ҳам ўз фикридан қайтган эмас.

Тешавой эски урф-одатлар тарафдори, унинг қози, эшон каби шариат ҳимоячиларига ихлоси баланд, шу боисдан хотини билан ўзи орасида келиб чиққан жанжални ҳал қилишда қозидан мадад кутди. У Саодатни қози олдига судради. Дастлаб Саодат қозининг олдига боришдан бош тортиб, «Сўровчиларим суд, қидирув шуъбаси деган ҳимоячиларим бор», — деб Тешага аччиқ заҳарханда сўзлар билан кескин жавоб қилади.

Кейинроқ эса Саодат қозининг шармандасини чиқариш, шу билан Тешанинг кўзини очиш мақсадида эрининг таклифини қабул қилди.

Саодат ўзининг ва ўзи каби очилган ўзбек аёлларининг қадр-қимматини ҳимоя қилишга қатъий аҳд қилади. Шунинг учун ҳам у, қози олдида бўшашмайди. Уни назар-писанд қилмай, у билан юзма-юз олишади.

Саодат қозига ҳалол меҳнат билан кун кўрувчи оддий меҳнаткаш халқ баданидаги зулук деб қаради. У бундай зулукларни ер юзидан йўқотиш, супуриб ташлаш вақти келганлигини қозининг юзига айланиб, у билан сўзлашишдан бош тортди.

Саодат ҳаётда тутган йўли тўғри эканлигига қатъий ишонди. Тешавойни виждонсиз муллалар ва ифлос қозиларнинг панжасидан халос қилиш йўлида тинмай ҳаракат қилди. Унинг бу соҳадаги ҳаракати ғалаба билан якунланди.

Саодат Тешавойнинг кўз ўнгида маиший жиҳатдан бузилган ахлоқсиз қозининг сирларини, ифлос кирдикорларини фош қилди. Бу билан у ўзи каби очилган аёлларнинг озодлик душманлари ва уларнинг салбий таъсирида ҳаракат қилган кишилар устидан ғалаба қилиши муқаррар эканлигини кўрсатди. Асар охирида Саодат:

«Яшасин хотин-қизлар озодлиги. Бизга йўлбошчи коммунистлар партияси» — деб хитоб қилади ва ўзбек хотин-қизларига билим олиш, очилиш, ҳаётда иштирок этиш ҳуқуқини берган партиядан миннатдор бўлган кўплаб ўзбек аёлларининг қалб сўзлари ва юрак нидосини ифодалади.

Пьесадаги Тешавой образи орқали Ҳамза бир томондан, Саодатнинг озод ҳаёт иштирокчиси сифатидаги интилишини улуғласа, иккинчидан, бу образ воситасида эскилик сарқитларини қоралайди. Тешавой ҳаётдаги воқеа ва ходисаларга бўлган муносабати, онги ва тушунчаси жиҳатидан Саодат қаторида тура олмайди. Тўғри, Тешавойнинг ҳам симпатияси маълум даражада кўпроқ янги тузум тарафида, чунки шу тузум туфайли унинг ҳаётида ўзгариш бўлди, ҳаёти яхшиланди. Бироқ, унинг янгиликка бўлган муносабати ҳали изчил эмас эди.

Тешанинг фаҳми янги ҳаёт ҳодисаларининг барча томонларини тушуниб етишда ожизлик қилади. Шунинг учун Тешага замонавий турмушнинг баъзи томонлари, айниқса хотин-қизларнинг очилиши сира ёқмайди. У, бу масалани ўзича талқин қилади. Унинг бу талқинида биз дастлаб хотин-қизларнинг очилишига шубҳа билан қараган, ўзининг шахсий фикр доирасидан четга чиқа олмаган киши образини кўрамиз. Теша очилиш ва билим олишни аёллар учун катта «гуноҳ» ва «иснод» деб тушунади. Шунинг учун ҳам очилган аёлларни кофир, динсиз ва шармиҳаёсиз, ахлоқсиз деб ҳисоблаб, Саодатнинг очилиши ва ўқиши ҳақидаги фикридан хабардор бўлгач, бунга **тиш-тирноғи билан қаршилик қилади.**

Саодатнинг ахлоқсиз қозининг сирларини фош қилиши Тешавой онгида ўзгариш ясади. Саодатнинг амалий чораси орқасида Тешавой қайта тарбияланди. Унинг хотин-қизларга, ҳаёт ҳақиқатига нисбатан муносабати, тушунчаси Саодатнинг амалий хатти-ҳаракати туфайли ўзгаради. Шундан сўнггина Тешавой ўзининг ҳаётда тутган йўли нотўғри эканлигига қози, муллаларнинг ҳийласига учганлигига иқрор бўлди. Унинг адолат ва ҳақиқат Саодат томонида эканлигига шубҳаси қолмади.

Ҳамза «Қозининг сирлари» комедиясида биринчи ўринга инсон тақдирини қўйиб, у орқали даврнинг илғор ғоясини илгари сурди. Образлар характеридаги диалектика, эволюцияни чизишда асар конфликти, сюжети, тил воситалари етакчи қурол бўлди.

Пьесада янги дунё вакиллари—Саодат ва Тешавойнинг эски дунё сарқитларига тиш-тирноқлари билан ёпишиб олган қора кучлар устидан ғолиб чиқишини кўрсатиш ҳаёт ҳақиқатига мос бўлиб, Ҳамза буни зўр оптимистик пафос билан кўрсатди. Шубҳасиз, Ҳамза бу комедияси билан Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ҳар томонлама озод қилиш йўлида бошланган курашга самарали ҳисса қўша олди.

С. МУСАХЎЖАЕВА,
филология фанлари кандидати.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

ВАҚТ ВА ИНСОН

Яна қанча замон ўтар,
Ўтар собит қадамлар,
Қанча яхши, ёмон ўтар,
Ўтар доно одамлар.

Вақт одамни ўзгартар,
У оламни ўзгартар.
Минг йилда ҳам туғилмас
Лениндек буюк падар.

СЕНИНГ ИЗЛАРИНГ

— Қани, сўзла, жавоб бер, ёшлик
Сени бугун излайин қайдан?
Йўли порлоқ, бағри қуёшли,
Иқбол кулган энг юксак жойдан!
— Излаб келдим мен ўша жойга
Жамолингни кўрсатгин қани?
— Йўл олгандим, кеча мен ойга,
Унинг асрий доғин ювгани.
— Ойга чиқдим топмадим сени
Айт-чи, қайга йўл олдинг яна?
— Мен Зуҳронинг бўлиб мафтуни
Ердан унга солдим кошона!
— Қайда эдинг, ортингдан излаб,
Қанча-қанча юлдузни кездим?
— Чўл ўрнида баҳорни кўзлаб,
Мирзачўлга ташладим одим.
— Сен яратган гўзал бўстонни
Сайр қилдим. Кўрсатмадинг юз?
— Қўлга олиб комбензонимни
Чорвоқ ГЭСга кетгандим шу кез.
— Нурхонага бордим йўлингдан
Тополмадим яна сўроқлаб?
— Тутмоқ бўлсанг яна қўлимдан
Олов бўлиб сафга кир чақнаб!
Мен йўлдаман. Катта манзилга
Қуёш бўлиб порлаб бораман.
Давр юкин ортмоғлаб белга
Авлодимни чорлаб бораман!
— Ҳамма жойда кўрдим изларинг.
Яшиндан тез сенинг суръатинг.
Минг йилларни кўрар кўзларинг,
Партиямдир учқур қанотинг.

Ашурали АҲМЕДОВ.

Суратда: «Союз-4» ва «Союз-5» космик кемаларида мураккаб экспериментлар ўтказган қаҳрамон совет космонавтлари Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеев ўртоқлар Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирмоқдалар.
А. Палехов фотоси.

„В-12“ НИНГ РЕКОРД ПАРВОЗИ

22 февраль куни Москва яқинидаги аэродромлардан бирининг учиш-қўниш йўлига «В—12» вертолёти келиб тўхтади. Кема командири биринчи даражали синовчи — учувчи В. П. Колошенко, иккинчи учувчи, биринчи даражали синовчи — учувчи Л. В. Власов, СССРда хизмат кўрсатган синовчи штурман В. В. Журавлев, борт инженери В. П. Барченков, борт электриги А. И. Крючков ва радист С. Г. Рибалколардан иборат экипаж вертолётнинг парвозга тайёр эканлигини маълум қиладилар.

Қудратли турбовинт двигателлар ишга солинади. Машина ичига 31.030 килограмм вазнли фойдали юк жойланганлигига қарамай, вертолёт осмонга бир маромда дадил кўтарилади. Баландлик белгиларини кўрсатувчи стрелка минг, бир ярим минг, икки минг, 2950 рақамини кўрсатади. Кўтарилиш тезлиги секундига уч метрдан ошади.

Бунча юк вертолётларда ҳали ҳеч қачон бу қадар баландликка олиб чиқилмаган эди.

Шу парвознинг ўзида яна тўртта жаҳон рекорди ўрнатилди: 15, 20, 25 ва 30 тонна юк 2950 метр баландликка кўтарилди. Шу парвоз тўғрисидаги материаллар қайд-қилмоқ учун халқаро авиация федерациясига юборилди.

Рекордчи вертолётни М. Л. Миль, раҳбарлигидаги коллектив ясаган. Унга П. А. Соловьев раҳбарлигидаги коллектив ясаган ва ҳар бири 6500 от кучига эга бўлган двигателлар ўрнатилган.

(ТАСС мухбири).

ҲАР ТЎҒРИДА

ОҚ ДОСКА ВА РАНГЛИ «БЎР»

Япониянинг айрим мактабларида одатдаги қора доскалар оқ рангдаги доска билан алмаштирилди. Бу доска пластмассадан тайёрланган бўлиб, унинг ичига олтин рангдаги сиёҳ солинган автомат билан ёзилади. Бу сиёҳларни бироз вақт ўтгач доскадан осонгина ўчириб ташлаш мумкин.

ЧЕКИШГА ҚАРШИ

Италия соғлиқни сақлаш министрлиги эълон қилган расмий ахборотга кўра, тамаки туфайли чекувчилар ўз умрларини ўрта ҳисобда олти йилга қисқартирар эканлар. Министрлик мамлакатдаги врачлар, аптекачилар, радио ва телевидение ходимлари шунингдек маориф ва транспорт министрликларини жалб қилган ҳолда бу «бедаво кашандалик»ка қарши кенг кампанияни бошлаб берди.

Бундан буён врачларга беморлар олдида, ўқитувчиларга эса ўқувчилар олдида чекиш манъ этилди. Бунинг боиси шуки, ҳатто чекмайдиган кишиларга ҳам тамаки тутуни бир жойда нафас олиш зарарли экан. Ундан ташқари, поездларда чекмайдиган кишилар учун мўлжалланган вагонларни кўпайтириш, таркибида никотин ва смола камроқ бўлган тамаки ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш тадбирлари белгиланди. Тамаки маҳсулотларини реклама қилиш мамлакатда бир неча йилдан буён тўхтатиб қўйилган.

ЭНГ УЗУН ЭЛЕКТРОПОЕЗД

Япония темир йўл бошқармаси олти кун давомида дунёда энг узун электропоездни синаб кўрди. Пассажир ташийдиган бу поезднинг умумий узунлиги 400 метрдан ортади. 16 вагондан иборат электропоезд соатига 210 километрдан йўл босади.

ОКЕАН ЗАРБИ

Океанлар бир кеча-кундузда икки бор «депсинади». Ер бир марта айланганда икки марта қирғоққа урилиб, кейин қайтадиган океан тўлқинининг қуввати жаҳондаги жаъми электр станциялари қувватидан 100 минг маротаба қудратли экан.

ПЛАСТМАССАДАН ҒИШТ

Бундай ғиштлар ишлаб чиқаришга жаҳондаги тобора кўп фирма киришяпти. Масалан, Англиядаги «Инка» фирмаси ўтган йил пластмассадан 40 миллион дона ғишт ишлаб чиқаради. Булар асосан қишлоқ жойлардаги қурилишда ва биноларнинг ички деворларини кўтаришда ишлатиш учун мўлжалланган.

ТОНГОТАРГА УЧ СОАТ ҚОЛГАНДА

Борис ГУСЕВ.

Яқинда «Известия» газетасида Борис Гусевнинг «Тонготарга уч соат қолганда» сарлавҳали воқеий қиссаси босилиб чиқди. Қисса жасур совет разведкачиларининг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган ажойиб қаҳрамонликларига бағишланган. Биз ана шу қиссани газетхонлар эътиборига ҳавола қилмоқдамиз.

ВОҚЕИЙ ҚИССА

I.

ЎРМОН. ТУН. Ертўла олдида одамлар — етти эркак ва бир қиз ўтиришибди. Улар гулхан ёқишмаган. Папиросни ҳам кафтлари билан тўсиб чекмоқдалар. Эркаклардан бири яраланган бўлиб, мажнунтолдан тўқилган замбилда ётибди. Биринчи бўлиб у сукунатни бузади.

— Дўстларча гаплашамизми, йўқми? Бошқа вариантини айтинглар, бўлмасам.

Ҳамма жим.

— Кутяпман...

Яна сукунат.

— Демак, иккинчи варианти йўқ. Ҳақиқатан ҳам йўқ. Биринчиси қабул қилинади. Қаршилар борми?

Сукунат.

— Ундай бўлса, номма-ном сўрайман. Ақлли!

Ўтирганларнинг бири сапчиб ўрнидан туради.

— Ақлли эшитади.

— Жавоб?..

— Билмайман... Бошқалар айтишсин.

— Шу дўстларча бўлдими?! Кейинги! Ким ётибди, кўрмаяпман. Эпчилмисан...

— Мен...

— Буйруқни эшитдингми?

Жимлик.

— Ўртоқ командир, ахир ўзингиз дўстларча бўлсин демадингизми?..

— Бўлмаяпти. Тилхат берганмисан?

— Ўзимизникилар буни сўрамайди.

— Сўрамаяпман, эслатяпман.

— Ҳаммаси эсимда.

— Жуда яхши! Жасур!

Шу тариқа у атрофидаги одамларга бирма-бир мурожаат қилиб чиқди.

Қиз қолди, холос. Бироздан сўнг унга ҳам сўз қотди.

— Ювош, мен сендан илтимос қиламан...

— Ювошдан илтимос қилинмайди. Унга буйруқ берилади.

— Эшитсангчи... Клара, ахир сен тушунасан-ку!..

— Бормайман, — ҳатто овозини баландлатиб гапирди қиз.

Сўнг бироз жим туриб юмшоқ деди:

— мен фақат группанинг ишини мушкуллаштираман. Улар жанг қилишлари керак.

— Жангмиш!.. Ахир сен қанақа ур-сурларда бўлгансан.

— Мақтамай қўяқолинг!.. Менинг қизлигимни унутиб қўйдингиз, чоғи.

— Клара!

— Клара десангиз ўзимга қўйиб беринг. Бу ерда қолиш хавфлими ёки улар билан кетишми, ўзим ҳам билмайман, капитан. Ертўламизни беркитиб қўйишади, бизни топишолмайди.

— Топиб олишсачи?

— Ишончим комилки, топишолмайди. Тўғрими, Ақлли?

Ақлли дарҳол жавоб бермайди.

— Менимча, — дейди у сўзларни салмоқлаб, — Фриц тополмайди Кафилман. Шу ерлик бирон бир худо урган иш кўрсатмаса, ёки ит билан...

— Ўртоқлар, Кларани бирга олиб кетишларингизни буюраман, — дейди жароҳатланган.

Сўзлар ўша, фақат гапнинг тўни бошқача. Яна жавоб йўқ. Вақт ўтарди. Ярим тун. Икки. Тонг отишига уч соат бор. Атиги уч соат. Сирли сукунат. Нималарни яширмоқда у?

— Гапирсаларингчи, жин ургурлар!

— Ювошнинг қолгиси келса қолаверсин, — деди Эпчил.

— Ҳа, ихтиёри ўзида, — уни қўллаб-қўлтиқлайди Ақлли.

— Чапақай?

— Қайдам. Ихтиёри ўзида.

— Мен ҳал қиламан. Ватан берган олий ҳукмим билан...

— Мана, олий ҳукминг билан отиб ташлай қол... Ҳеч қаёққа бормайман, — жаҳл билан дейди қиз.

Кимнингдир зулматда оҳиста, хўрсинган овози эшитилади:

— Ўлиб кетма, оппоқ қиз.

— Ўлсам ўламан. Нима бўпти? Унинг бир ўзини, ярадор ҳолда ташлаб кетайликми?

Тўғри. Ҳамма нарса ҳал бўлди. Ўзини ғолиб ҳис қилган Клара ўрнидан туриб қоронғуликда нималарнидир излай бошлади.

— Бу ерда бекордан-бекорга сангил-сополтош айтишиб ўтирибмиз. Яхшиси, нимамиз бор-йўқлигини текшириб кўрайлик.

Ҳамма ўрнидан туриб ишга тутинади, нималарнидир қидиришга киришишади. Овозлар эшитилади:

— Уч пакет тол.

— Мана яна соат миналари — икки дона. Оҳ, гранаталар...

— Қанча?

— Ҳар кишига бир жуфтдан, ҳисобла, ўнбештача.

— Тол билан миналарни капитан иккovимизга қолдиринглар. Барибир уларнинг сизларга ҳожати йўқ. Бир жуфт граната ҳам...

Ҳа, у ҳаммасини ҳал қилиб қўйди. Энди ер чаппа айланиб, учинчи рейхнинг барча армияси бу ерга келгудек бўлса ҳам унинг қарорини ўзгартиролмайди. Қиз капитан билан қолади. Қолганлар эса унинг буйруғига асосан ўрмонни ўраб олган немис аскарлари қуршови орасидан ўтиб кетишга жўнайдилар. Эрталаб автоматчилар ўрмонни тозалашга киришадилар.

Соат уч. Энди тун эмас, айни пайтда тонг ҳам эмас. У ва қиз ертўлада. Ташқарида майин шитирлаш эшитилмоқда — ҳозир кетадиганлар ертўлани шох-шаббалар ва папоротниклар билан яширмоқдалар. Кейин оҳиста товуш эшитилади:

— Кўмиб қўйдик, топишолмайди.

— Раҳмат, хайр, ўртоқлар, — ертўладан овоз эшитилади, — биринчи нуқтамизга етгач, дарҳол марказ билан боғланиб умумий аҳволни тушунтиринглар, кейин, ғарбга, Брестга. Фронт линияси яқинлашиб келмоқда.

— Станциямиз «Севербис»нинг қуввати мутлақо тамом бўлганми? — сўрайди Ақлли тепадан.

— Деярли, — ташвишланиб дейди Клара. — Балки бир неча оғиз сўзга етар. Бунга ҳам ишонмайман. Алоқа ўрнатгач, Москвага, Басманнийга, бизникиларга салом денглар... Соғ-саломат, ёзишга вақти бўлмади, денглар...

Қадамлар узоқлашади. Сукунат чўкади. Шабада йўқ. Ўрмон тонгни қаршилаб мудрайди. Ярим соат ўтар-ўтмас автомат тириллаши, қисқа отишма, граната портлаши эшитилади...

— Ўтиб кетишди, — дейди оҳиста қиз.

— Ўтиб кетишди, ишнинг кўзини билишади, дайди ўқ бирон кор қилмаса...

Яна жимжитлик. Вақт отаётган тонгдан ва у билан бирга келадиган нарсалардан чўчиб тўхтаб қолгандай. «Шафақ билан муҳаббат кетар. Шафақ билан келади ишонч», — дейди шоир. Бу галги шафақ ҳам ишонч келтирмоқда эди...

БУ ВОҚЕА Белоруссия ўрмонлари ичкарисида, Слоним шаҳри яқинида 1944 йилнинг 19 июнида бўлиб ўтаётган эди. Мен бу тарихнинг бошланишини биламан. Зотан 1969 йил мартининг бошларида жовонларида фақат папкалар тўла бўлган тинч хоналарнинг бирида бир неча кун вақтим ўтганлигидан бу тарихнинг муқаддимасини ҳам биламан. Ҳар папкада — бир ҳаёт! Яна қанақа денг! Шинам айвонда портретлар осиб қўйилган. Улар олдига яқинлашаман. Гнедаш Кузьма Савельевич.

— Бу ўша, — дейди суҳбатдошим, — сиз бу номни ҳеч қачон эшитмаганмисиз?

— Йўқ, ҳеч қачон...

— Кўрдингизми, ҳамма нарса секин-аста маълум бўлади... Йиллар оша...

— У жуда ёш... — деб юбораман беҳосдан.

— Ўттизга ҳам тўлмаган эди. Ўлимидан сўнг майор ва Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлди.

— Уруш йиллари у ҳақда кўп ёзишган бўлишса керак?

— У ҳақда ким ҳам ёзарди дейсиз? Разведкачи сифатида икки марта яширин ном олган. Мен сизга айтсам, у ҳатто ўз кишиларимиз учун ҳам ўзга ном остида маълум бўлган. Фожиали, аммо қабрида ҳам бошқа ном ёзилган.

— У ерда нега энди?

— Бу англашилмовчиликдан бошқа нарса эмас, лекин ўша пайтларда жоиз бўлган нарса. Кейин, албатта, тузатишди. Охиригача ўқинг, тушунасиз. Делода ҳаммаси, Слоним районидаги ўрмондан берган энг сўнгги радиограммаларигача бор.

— Тонггача уч соат қолганда?

— Ҳа.

— Қизнинг суратларичи?

— Фақат ўша ерда, делода. Гўзал қиз бўлган... Лекин гап унда эмас...

Мана, разведкачи Кузьма Гнедашнинг шахсий делоси. Энг аввало кўзимга кичик бир справкача кўринади:

«УНТА ПАРОХОД ВА УН ТУРТТА БАРЖАНИ ЧУКТИРДИМ. ОДАМЛАРИ ВА ҲАРБИЙ ТЕХНИКАСИ БУЛГАН ДУШМАННИНГ 21 ЭШЕЛОНИНИ ИЗДАН ЧИҚАРИБ ЮБОРДИМ. ШАХСАН МИНГДАН ОРТИҚ ФАШИСТНИ УЛДИРДИМ».

Партизанлар ҳақида ёзганларимда бундай жасоратларга дуч келган эдим. Сўрайман:

— Бу маълумотлар текширилганми?

— Буларнинг бари текширилган. Яна ҳисоб-китоб олиб борган одам ҳаммасини аниқ ёзишдан бошқа нарсани ўйламаган бўлса ҳам керак. Вақт шунақа эди...

Тўғри, у вақтлар бошқача эди. Энди, чорак аср муқаддам— кўп нарсаларга бошқача назар билан қарайсан киши. Лекин мен «шахсан минг»ни ўйлардим. Фақат кейинчалик мен разведкачи Гнедашнинг асосий жасорати мутлақо бунда эмаслигини тушундим. Мен делонинг сарғайиб кетган саҳифаларини оҳиста варақлайман ва кўз олдимдан ажойиб бир инсоннинг тўлиқ ҳаёти ўтабошлайди.

1942 ЙИЛ майи. Сталинград жангига ҳали анча бор. Ғалаба ҳозирча орзу бўлиб туюлар, лекин ғалаба қозонишимизга ҳеч ким шубҳа қилмас эди.

Ўша кунларда Марказий фронт штабида икки киши — майор Бондарев ва капитан Гнедашлар учрашишди. Капитан жуда ёш, йигирма еттида, лекин армия сафида олти йиллик ҳақиқий хизматдан ўтган эди.

Улар иккови деразалари дарпардалар билан беркитилган кичик хоначада ўтиришарди. Бир неча соатдан бери суҳбатлашишмоқда эди улар. Майор бу одамни биринчи марта кўриб турибди. Фақат унинг таржимаи ҳоли айрим нарсаларни ойдинлаштирарди.

Жуда кўп таржимаи ҳоллар бир-бирига ўхшаб кетади: «Туғилдим, ўқидим, жанг қилдим». Разведкага киргунча бўлган ҳаётини Кузьма Гнедаш мана бундай тасвирлайди:

«...1914 йилда Чернигов областининг Талалеевка қишлоғида туғилганман. 1931 йилгача мактабда ўқиб, ота-онам қарамоғида бўлдим. 7-синфни тугатдим. Сўнгра Прилуки шаҳридаги автотрактор мактабига кириб, 1933 йилда тамомладим. 1933 йилдан бошлаб Талалеевка МТСида тракторчи, кейин трактор бригадасининг бошлиғи ва автомеханик бўлиб ишладим. 1936 йилда Ровенск ҳарбий комиссариати мени махсус чақириқ бўйича РККАга чақирди. Ғарбий Украинани озод қилишда ва оқ финлар билан урушда иштирок этдим. 1940 йилда Киев ҳарбий билим юртини тамомладим. Улуғ Ватан урушининг дастлабки кунларидан бошлаб фронтдаман. Танк батальонининг комиссари бўлганман. Икки марта жароҳатландим. Сўнгги марта ярим йил ётдим»..

(Давоми бор).

РАССОМ ТАБАССУМИ

— Э-э, муборак бўлсин, машина олдингми?!
— Яхши ният-да, дўстим, бешўнта автомотолотерея олганман...

ХОТИН: — Ярим кечада маст бўлиб келгани уялмайсизми?
ЭР: — Ўзинг-чи, ярим кечада эринг билан ғиди-биди айтишишга уялмайсанми?!

МОНТЁР: — Яримтага эрисангиз бозорингизни чаққон қилиб юбораман...

А. Ҳолиқов чизган расмлар.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

КУЙБИШЕВ районидаги 171-мактаб ўқувчилари санъатга ихлос қўйишган. Бу ерда бадиий ҳаваскорлик тўгараги ишлаб турибди. Тўгарак аъзолари рубоб ва дуторларда миллий куйларни маҳорат билан ижро этишяпти. Суратда: тўгарак аъзолари янги куйни машқ қилмоқдалар.

А. Абалян фотоси.

Спорт

ХОККЕЙ. Стокгольмда ўтаётган жаҳон чемпионатида 20 март куни яна бир матч ўйналди. Канада терма командаси АҚШ хоккейчиларини 5:0 ҳисобида мағлубиятга учратди.

ВОЛЕЙБОЛ. Тошкентнинг «Автомобилчи» волейболчи қизлари мамлакат чемпионатининг Воронеж шаҳрида ўйналган учинчи турида уч очко олдилар. Улар бу ерда Кишинев, Донецк ва Москванинг «Буревестник» командаларини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Ҳамшаҳарларимиз воронежлик волейболчилар билан бўлган сўнгги учрашувдагина ютқаздилар — 0:3. Энди «Автомобилчи» «А» классининг иккинчи лигасида 9—16-ўринлар учун курашади. Бу тур мусобақалари Киров шаҳрида бўлади.

ШАХМАТ. Владимир шаҳрида гроссмейстерлар Л. Полугаевский билан А. Зайцев ўртасидаги СССР чемпионлиги учун ўйналаётган матчда ҳисоб 2,5:2,5 бўлди. Агар томонлар олтинчи ўйинда дуранг натижага эришсалар, чемпион номини олиш учун яна курашни давом эттиришга тўғри келади. Биринчи ғалабага эришган шахматчи фахрли ном эгаси бўлади.

Тошкент шаҳар биринчилиги учун ўтказилаётган мусобақа ҳам охирлаб қолди. Ҳозир 11 имкониятдан 8,5 очко олган Сиддиқов биринчи, ундан ярим очко орқада бораётган Э. Ким иккинчи ўринда бораётир.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 10.00 — **Цирк томошалари**, 10.35 — **«Мафтунингман»** (бадиий фильм).

12.00 — **Москва кўрсатишлари.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

16.55 — **Кўрсатишлар программаси.** 17.00 — **Телеянгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 17.10 — **«Ёшлик» студияси кўрсатади**, 17.50 — **Телеянгиликлар.** 18.00 — **«Аёллар»** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 19.30 — **Болалар учун кинофильм**, 19.50 — **Альманахнинг бешинчи сони**, 20.00 — **Ўзбек куйларидан концерт**, 20.50 — **«Икки ҳаёт»** (бадиий фильмнинг иккинчи серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ДУШАНБА КЎРСАТАДИ

КИНО

Революция чавандозлари — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва кеч 9 да), «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 ва 11.45 минутда), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 2 ярим, кеч 7 да, ўзбек тилида), «МОСКВА» (кундуз соат 12 ярим, 5 ва кеч 7 да).

Кашмирдаги севги (1-2 сериялар) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Сўнгги табор — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Асримиздан миллион йил илгари — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Виринея — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун, жуфт соатларда).

Қилич ва қалқон (3-4 сериялар) — «МОСКВА» (эрталаб соат 10, кундуз 2.30 ва кеч 8.40 минутда).

Тошкент — нон шаҳри — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 9 яримда).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ДРАМА ВА КОМЕДИЯ ТЕАТРИНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

23 МАРТДАН 31 МАРТГАЧА

23/III да — **ЖОН ҚИЗЛАР** (кундузи), **НАВОИЙ АСТРОБОДДА** (кечқурун).

24/III да — **ТОШБОЛТА ОШИҚ.**

26/III да — **НАВОИЙ АСТРОБОДДА** (кундузи), **ГАВҲАРИ ШАМЧИРОҒ** (кечқурун).

27/III да — **Фарғона тонг отгунча** (кундуз ва кечқурун).

28/III да — **Гавҳари шамчироғ** (кундузи), **Тошболта ошиқ** (кечқурун).

29/III да — **Фарғона тонг отгунча** (кундузи), **Ёшликда берган кўнгил** (кечқурун).

30/III да — **Жон қизлар** (кундуз ва кечқурун).

31/III да — **Кимга тўй, кимга аза.**

Кундузги спектакллар кундуз соат 12 да, кечки спектакллар кеч соат 7 яримда бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

22 мартдан 31 мартгача мактаб ўқувчиларининг баҳорги каникул кунларида

КАТТА ЦИРК ТОМОШАЛАРИ

Совет цирки усталари қатнашадилар.

Томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади.

Олдиндан билет сотиш кассаси очиқ.

Я. М. СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

23 МАРТДА

7—10 синф мактаб ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи № 2.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Адабий-музикали композиция

«ОЛТИН САҲИФАЛАР»

Бадиий сўз устаси, Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист

Мухсин ҲАМИДОВ

ижро этади

Томоша кундуз соат 2 да бошланади.

Абонементлардан ташқари билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 12 дан сотилади.

2 апрель кундуз соат 2 да Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг физика-техника ва математика фанлари бўйича бирлашган илмий совет мажлисида (Физика-техника институтининг конференц залида, Обсерватория кўчаси, 85 уй) физика-математика фанлари кандидати илмий даражасини олиш.

Л. М. Кишиневский: «Атом тўқнашишларидаги ионизация назарияси ҳақида» деган темада;

В. С. Трухов: «Суюқликлардан импульсли электр чақмоғи ўтганда кузатиладиган физик процессларни текшириш» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан академия кутубхонасида (А. Тўқаев кўчаси, 1 уй) танишиш мумкин.

Ўзбек Совет Энциклопедияси Бош редакцияси коллективи редакциянинг катта илмий муҳаррири Ҳ. Зокировга онаси

Меҳриниса ШОКИРОВАНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Б—2243. ИНДЕКС — 6469. Р. 02812.